

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI

2022 Yılı Proje Teklif Çağrısı
Başvuru Rehberi

KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YÖNELİK

bebka.org.tr

BURSA ESKİŞEHİR BİLECİK KALKINMA AJANSI

**KIRSAL KALKINMA
MALİ DESTEK PROGRAMI**

**2022 Yılı Proje Teklif Çağrısı
Başvuru Rehberi**

KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YÖNELİK

Referans No:	TR41/2022/KK
---------------------	---------------------

KAYS Proje Girişi için Son Başvuru Tarihi:

20/03/2022, Saat: 23:59

Taahhütnamenin İmzalanması/Ajansa İletilmesi için Son Tarih:

25/03/2022, Saat: 18:00

İÇİNDEKİLER

TANIMLAR.....	4
1. KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI	7
1.1 Programın Künyesi.....	7
1.2 Programın Gerekçesi.....	8
1.3 Üst Ölçekli Plan ve Programlarla Uyum	10
1.4 Programın Amacı ve Öncelikleri.....	13
1.5 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak.....	13
1.6 Programın Mantıksal Çerçevesi	15
2. TEKLİF ÇAĞRISINA İLİŞKİN KURALLAR.....	18
2.1. Uygunluk Kriterleri	18
2.1.1. Uygun Başvuru Sahipleri.....	18
2.1.2. Ortaklıklar ve Ortakların Uygunluğu.....	21
2.1.3. Uygun Projeler: Destek Başvurusu Yapılabilecek Projeler	23
2.1.4. Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanabilecek Maliyetler	26
2.2. Başvuru Şekli ve İstenen Belgeler	30
2.2.1 Başvuru Şekli.....	30
2.2.2 İstenen Belgeler	32
2.2.3 Başvuruların Alınması için Son Tarih	38
2.2.4 Daha Fazla Bilgi Almak için.....	38
2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi ve Seçilmesi.....	39
2.3.1. Ön İnceleme	39
2.3.2. Teknik ve Mali Değerlendirme	41
2.4. Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi.....	44
2.4.1. Bildirimin İçeriği	44
2.4.2. Öngörülen Zaman Çizelgesi.....	44
2.5. Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları.....	44

2.6. Performans Göstergeleri	47
2.6.1. Proje Bazında Performans Göstergeleri.....	47
2.6.2. Program Bazında Performans Göstergeleri	49
3. EKLER	51

TANIMLAR

Bu rehberde geçen;

Ajans: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansını,

Ara Rapor: Sözleşmede belirtilen dönemler itibarıyla, destek yönetimi kılavuzunda belirtilen usul ve esaslara uygun olarak yararlanıcı tarafından proje uygulama süresince hazırlanan ve sunulan raporu,

Bağımsız Değerlendirici: Proje tekliflerini, başvuru rehberlerinde belirtilen esaslara göre teknik, ekonomik, sosyal ve mali açıdan değerlendirmek üzere seçilen uzmanları,

Bakanlık: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını,

Başvuru Rehberi: Ajans tarafından başvuru sahipleri için hazırlanan, destekten yararlanabilecek gerçek ve tüzel kişileri, başvuruda bulunabileceklerde aranan şartları, başvuru ve yararlanma şekil ve şartlarını, desteklenecek faaliyet alanları ve proje konularını, destekten karşılanabilecek uygun maliyetleri, seçim ve değerlendirme kriterlerini, eş finansman yükümlülüklerini, standart başvuru belgelerini ve diğer gerekli bilgileri açıklayan ve Ajansın internet sitesinde yayımlanan rehber belgeyi,

Başvuru Sahibi: Proje veya faaliyet desteği almak üzere Ajansa başvuran gerçek veya tüzel kişileri,

Birincil Tarım Faaliyetleri: İnsan yaşamının devam edebilmesi için gerekli olan temel besin maddelerinin sağlanması amacıyla, bitkisel ve hayvansal ürünlerin tüketilebilir veya işlenebilir ürün aşamasına gelene kadar üretimi için gerçekleştirilen faaliyetlerinin tümünü,

Bölge Planı: Ajans tarafından hazırlanan ve 2014-2023 dönemini kapsayan TR41 Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planını,

Değerlendirme Komitesi: Bağımsız değerlendiriciler tarafından gerçekleştirilen değerlendirmeler üstünde gerekli kontrolleri yaparak görüş oluşturmak ve bunları raporlamak üzere kurulan komiteyi,

Destek Yönetimi Kılavuzu (DYK): Ajanslarla karşılıklı etkileşim halinde Bakanlık tarafından hazırlanan ve Ajansın sağlayacağı destekler ile bunların izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik temel ilke ve kuralları, iş akış ve tanımlarını, raporlama usul ve esaslarını, destek yönetimi sürecinde kullanılan ilgili belge ve formların standartlarını, tip sözleşme formatını, bilgi sistemlerinin ve veri tabanlarının kullanımını ve gerekli diğer hususları belirleyen el kitabını,

Eş Finansman: Ajans tarafından desteklenen proje veya faaliyetlerde harcanmak üzere, yararlanıcı tarafından sağlanması taahhüt edilen nakdi katkıyı,

İştirakçi: Desteğe konu proje veya faaliyetin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda, doğrudan fayda veya menfaat elde etmeden yararlanıcıya projenin yürütülmesinde katkıda bulunan ve ilgili başvuru belgelerinde açıkça belirtilen gerçek veya tüzel kişiyi,

İzleme: Uygulama aşamasına geçmiş proje ve faaliyetlerde öngörülen amaç ve faaliyetlere ulaşılmasına yardımcı olmak, uygulamanın belirlenen ilke ve kurallara, Kalkınma Ajansları Mevzuatına ve sözleşme hükümlerine uygun yürütmesini sağlamak, riskleri önceden tespit ederek düzeltici ve önleyici tedbirleri almak ve denetim faaliyetlerinin yapılabilmesini sağlayacak bilgilerin kayda geçmesini sağlamak üzere yürütülen, tarafsız yönlendirme ve takip faaliyetlerini,

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS): Ajanslar arası uygulama birliğini sağlamak amacıyla ajansların; yatırım destekleme, proje destekleme, çalışma programı, bütçe, muhasebe, insan kaynakları, performans ölçme faaliyetleri ile ilgili ve ilişkili gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç duyulan veri ve bilgilerinin muhafaza edildiği veri tabanı başta olmak üzere iş ve işlemlerinin yürütüldüğü internet tabanlı e-devlet hizmetini,

<https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr/Kays/KaysIstemci/giris.jsp>

Mali Destek: Desteklenecek proje veya faaliyetlerin gider bütçelerinin, belirlenecek oranlarda Ajans tarafından karşılanması amacıyla güden nakdi ödemeyi,

Menfaat İlişkisi: Proje veya faaliyetin hazırlığı, değerlendirilmesi, seçimi, onayı, teknik açıdan desteklenmesi ve izlenmesi aşamalarında görev alanların görevlerinin gizliliğini veya tarafsızlığını, kendilerine, yararlanıcılara ya da başkalarına maddi veya manevi yönden haksız menfaat temini bakımından etkileyebilecek her türlü durumu,

Nihai Rapor: Destek Yönetimi Kılavuzunda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak yararlanıcı tarafından proje uygulama süresinin sonunda sunulan raporu,

Proje: Destekten yararlanmak üzere Ajansa sunulan belli bir amaca odaklanmış, bütçesi ile bütünlük arz eden, belirli süreli ve düzenli faaliyetler bütünü,

Proje Hesabı: Mali desteğe hak kazanan yararlanıcı ve/veya ortağı tarafından projeye özel olarak açılan, Ajans tarafından sağlanan mali desteğin ve sözleşmede belirtilmesi halinde yararlanıcı eş finansmanının aktarıldığı banka hesabını,

Proje Ortağı: Desteğe konu projenin hazırlanmasında, yürütülmesinde proje veya faaliyetin yürütülmesi sürecinde veya sonucunda doğrudan veya dolaylı fayda veya menfaat elde ederek, bunun karşılığında yararlanıcıya projenin yürütülmesinde katkıda bulunan, Destek Yönetimi Kılavuzunda gösterilen ortaklık beyannamesini veren ve ilgili başvuru belgelerinde açıkça belirtilen gerçek veya tüzel kişiyi,

Sonuç Odaklı Program (SOP): Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sonuçları elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren, nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla işbirliği halinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli (tercihen 3 yıllık) programları,

Sözleşme: Destekten yararlanma ilke ve kurallarını, ödeme usul ve esaslarını, tarafların hak ve yükümlülüklerini ve bu yükümlülüklerin ihlalinin sonuç ve müeyyidelerini düzenleyen anlaşmayı ve eklerini,

Tıbbi ve Aromatik Bitki: Gıda, ilaç, kozmetik ve boya endüstrisinde tedavi edici, koku ve tat verici hammadde olarak kullanılan, uçucu yağ, aroma ve tat bakımından zengin içerikli, doğada yetişen ve ticari olarak da üretilen bitkileri,

TR41 Bölgesi: Türkiye'nin Avrupa Birliğine uyum süreci doğrultusunda, 2002/4720 no'lu kanun gereğince, Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Enstitüsü tarafından oluşturulan ve 3 düzeyden oluşan İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre Bursa Eskişehir Bilecik illerinden oluşan Düzey 2 bölgesini,

Yararlanıcı: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Ajanstan destek almaya hak kazanan gerçek veya tüzel kişileri,

Yasal Temsilci: Başvuru sahibinin yetkili karar organının doğrudan faaliyet desteği başvurusunda bulunmak için belirlediği, başvuru sahibinin beyanını ve proje ile ilgili belgeleri imzalamaya yetkili olan kişiyi,

Yerli Malı Belgesi: Sanayi ürünleri için üyesi oldukları Ticaret ve/veya Sanayi Odasına, tarımsal ve hayvancılık ürünleri için ise Ticaret Borsasına başvuru sonucunda alınan belgeyi ifade eder.

1. KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI

1.1 Programın Künyesi

PROGRAMIN ADI	KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI
PROGRAMIN REFERANS NUMARASI	TR41/2022/KK
TOPLAM BÜTÇE	15.000.000 TL
PROGRAMIN AMACI	Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve ekonomik çeşitliliğin oluşturularak gelir artışına katkı sağlanmasıdır.
PROGRAMIN ÖNCELİKLERİ	Öncelik 1: Kırsalda üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması ve bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması Öncelik 2: Kırsalda yürütülen tarımsal faaliyetlerde kaynak verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması Öncelik 3: Tarımsal üretimde katma değeri artıracak yenilikçi teknolojilerin ve akıllı tarım uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması Öncelik 4: Kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması
ASGARİ/AZAMİ DESTEK MİKTARI	Asgari 250.000 TL / Azami 1.500.000 TL
ASGARİ/AZAMİ DESTEK ORANI	Asgari % 25 Azami % 75
PROJE SÜRESİ	Asgari 6 Ay Azami 15 Ay
UYGUN BAŞVURU SAHİPLERİ	Yerel Yönetimler <ul style="list-style-type: none"> • Büyükşehir Belediyeleri • İl, İlçe, Belde Belediyeleri • İl Özel İdareleri • Mahalli İdare Birlikleri Kamu Kurum ve Kuruluşları <ul style="list-style-type: none"> • Valilikler • Kaymakamlıklar • Üniversiteler • Bölge Müdürlükleri • İl ve İlçe Müdürlükleri • Diğer Kamu Kurumlarının İlde Bulunan En Üst Birimleri Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

	<ul style="list-style-type: none"> • Ticaret ve/veya Sanayi Odaları • Esnaf ve Sanatkârlar Odaları • Meslek Odaları (Bursa, Eskişehir, Bilecik illerindeki şube başkanlıkları) • Ticaret Borsaları • Diğer Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları <p>Sivil Toplum Kuruluşları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bursa, Eskişehir, Bilecik illerinde merkezleri veya yasal şubesi bulunan dernekler, vakıflar, sendikalar, federasyonlar, konfederasyonlar <p>Birlikler ve Kooperatifler</p>
KAYS PROJE GİRİŞİ İÇİN SON BAŞVURU TARİHİ	20/03/2022 Saat: 23:59
TAAHHÜTNAMENİN İMZALANMASI/AJANSA İLETİLMESİ İÇİN SON TARİH	25/03/2022 Saat: 18:00

1.2 Programın Gerekçesi

Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinden oluşan TR41 bölgesi; sanayi alanındaki yüksek gücü ve kapasitesinin yanı sıra, sahip olduğu orman ve su varlıkları, bitki örtüsü ve tarımsal çeşitlilik ile birlikte tarihi ve kültürel değerler bakımından da önemli bir potansiyele ve avantaja sahiptir. Kırsalda tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ek olarak, çıkan ürünlerin işlenmesi, marka-tescil faaliyetleri, eko-turizm, kırsal turizm, kentten kıra dönüş gibi birçok çalışmanın yanı sıra turizm tanıtımında bölge zenginlikleri açısından kültür, doğa, tarih, sağlık alanlarında faaliyetler Bölgemizde aktif şekilde yürütülmektedir.

Bölgemizde kır-kent dengesinin gözetilerek kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesiyle sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması; yerel zenginliklerin ve turizm potansiyelinin değerlendirilerek turizmde rekabet gücünün artırılması amacıyla Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından **Kırsal Kalkınma ve Turizm Tanıtım Sonuç Odaklı Programı** yürütülmektedir.

Sonuç odaklı program kapsamında, kırsalda yaşayan nüfusa hizmet veren ve kâr amacı gütmeyen kurum/kuruluşlara yönelik olarak Kırsal Kalkınma Mali Destek Programına çıkılması planlanmıştır. Bu programla; kırsalda üretilen tarım ürünlerinin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması, kırsalda yürütülen tarımsal faaliyetlerde kaynak verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması, tarımsal üretimde katma değeri artıracak yenilikçi teknolojilerin ve akıllı tarım uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması ile kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hedeflenmektedir.

Program tasarlanırken, bölge illerinin il tarım ve orman müdürlükleri ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Bursa İl Koordinatörlüğü ile görüşmeler yapılmış; kurumlar

tarafından verilen desteklerin birbiri ile uyum ve tamamlayıcılığı ön planda tutulmuştur. Kurum ziyaretlerinin yanı sıra illerde bölgedeki ihtiyaçların doğru tespit edilmesi adına katılımcı bir yaklaşım benimsenmiş; kırsal kesimden paydaşların geniş katılımı ile çalıştaylar düzenlenerek ihtiyaçlar tespit edilmiş ve proje fikirleri görüşülmüştür. Bu çalışmaya ek olarak, yeni dönem bölge planına altlık olması amacıyla ilçe raporları güncellenmiş, ilçelerde odak grup toplantıları düzenlenerek, ihtiyaçlar, sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

Programın tasarımında toplumun genç kesimine özel bir yaklaşım sergilenmiştir. Gençlerin istihdamını artırmaya yönelik olarak illerdeki potansiyeli açığa çıkartacak yenilikçi ve sürdürülebilir projelerin desteklenmesi ön plana çıkarılmıştır. Bölge planına da uygun olarak gençlerin kent merkezine göçünü önlemek ve alt bölgede kalmasını sağlamak için kırsalda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi hususuna dikkat edilmiştir. Bunun yanı sıra, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2022 yılı için “Genç İstihdamı” teması belirlenmiştir. Bu bağlamda özellikle kırsal alanlarda yürütülecek projelerin genç nesillerin refah içinde yaşamlarının devam ettirebilmesi adına bu bölgelerde sağlanacak istihdam olanaklarının büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Program tasarımında ayrıca, yıl içinde dengeli bir turizm ekonomisi yaratılması, destinasyon bazlı planlama yaklaşımı gözetilerek turizm gelirlerinin kırsal bölgelere yayılması, doğa ve tarihsel miras tahribatının engellenerek turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlarıyla hazırlanan turizm stratejilerinden de faydalanılmıştır. Bu kapsamda Bursa ili için hazırlanan “Bursa Turizm Tanıtım ve Marka Stratejisi”, Eskişehir ili için hazırlanan “Eskişehir Turizm Temalarının Mekânsal Analizi ile Turizm Pazarlama Stratejisi” ve Bilecik ili için hazırlanmış olan “Marka Kent Bilecik” ile “Bilecik Şehir Markalaşması ve Tanıtımı” çalışmalarının doğrultusunda bölgemizdeki kırsal turizm yaklaşımı benimsenmiştir.

Sonuç odaklı program oluşturulurken de kırsal tanımı üzerine ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen “İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2017)” ve “Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması (YER-SİS)” incelenerek kır tanımı yapılmıştır. Buna göre TR41 Bölgesi için kırsal bölgeler genel olarak SEGE çalışmasında birinci ve ikinci kademe dışında yer alan ilçeler¹ olarak tanımlanmaktadır. Birinci ve ikinci kademedeki ilçelerin sınırlarında yer almakla birlikte, 2019 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Bölgemizde, Ajansımız tarafından yürütülen YER-SİS saha çalışmasında yer alan, halihazırda köy ve belde statüsünde olan yerleşim yerleri ile 6360 ve 5747 sayılı Kanunlarla mahalleye dönüşen belde ve köyler² de kırsal alan tanımı içine dahil edilmektedir.

TR41 Bölgesindeki 3, 4, 5 ve 6. kademe de yer alan ilçeler aşağıdaki haritada gösterilmiştir:

¹ Birinci ve ikinci kademe dışında yer alan ilçeler ekteki Tablo-1’de sunulmaktadır.

² İlgili yerleşim yerlerine ait liste ekteki Tablo-2’de sunulmaktadır.

güvenliğine de katkı sağlayan tarım işletmelerini ve tarım dışı işletmeleri desteklemek, yoksulluğu azaltarak kırsalda yaşayan insanları düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturmak, bu insanların yaşam standartlarını yükseltmek, göçlerin kırsal alanlar üzerindeki olumsuz etkileriyle mücadele etmek ve kırsal nüfusun kırsalda tutunmasını sağlamak, kırsal politika yönetim unsurlarını belirleyerek yönetimi merkezi ve yerel düzeyde güçlendirilmek, kırsalda bilişim teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmak, katılım öncesi süreçte AB tarım ve kırsal kalkınma müktesebatı uyumuna katkı sağlamak, ülke genelinde kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör tarafından verilen kırsal kalkınma desteklerini, bütüncül bir yaklaşımla bu strateji belgesi çerçevesinde yönlendirmek ana stratejik hedefler olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra “Fiziki Altyapının Geliştirilmesi” önceliği altında yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması, kanalizasyon, içme suyu, atık su altyapısının iyileştirilmesi, suyun etkin ve dönüşümlü kullanımının sağlanması ve atık yönetiminin geliştirilmesi tedbiri yer almaktadır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te destinasyon odaklı planlama yaklaşımı kapsamında kırsal kalkınma için turizm potansiyelinin harekete geçirilmesine yönelik olarak sağlık, termal, yayla, kültür, kış ve doğa turizmi açısından önemli olan yerleşimlerin tek tek ele alınması yerine bu yerleşim birimlerinin ve turizm potansiyelinin birbirleriyle entegre olabilecek şekilde ele alınması öngörülmektedir. Bu doğrultuda, turizm gelişim bölgeleri, turizm koridorları, turizm kentleri ve ekoturizm bölgeleri geliştirilerek bu bölgeler içinde zayıf kalan yerleşmelerin kültür, el sanatları ve konaklama altyapısının ve faaliyet çeşitliliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te; Bursa kentsel ölçekte markalaşma eylemlerinde, kültür turizminin canlandırılarak marka kültür kentlerinin oluşturulacağı kültür illeri arasında yer almaktadır. Aynı belgede, dört bölge için Termal Turizm Master Planı hazırlanması planlanmış olup bu dört bölgeden birisi olan Frigya bölgesinin bir bölümü Eskişehir ili sınırları içerisinde yer almaktadır.

Ülkemizde kırsal alanlara yönelik yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biri olan, 2019 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından başlatılan, bölgemizde Ajansımız tarafından yürütülen **Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması (YER-SİS) Kırsal Yerleşimler Saha Çalışması**; köyleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile köyden mahalleye dönüşmüş yerleşim birimlerini ve belde ile beldeden mahalleye dönüşmüş toplam 37.036 yerleşim birimini “kırsal alan” içerisine dahil etmektedir. Çalışmanın geneli değerlendirildiğinde Türkiye kırsalında tarımsal faaliyetlerin baskın üretim faaliyeti olduğu, bununla birlikte ülkemizde sanayi üretiminin yoğun olduğu bölgelerdeki sanayi faaliyetlerinin sınırlı da olsa yakın kırsal yerleşimlere yayıldığı tespit edilmiştir. Diğer bir yandan kırsal yerleşimlerin bulunduğu bölgelerin ekonomik yapıları, kentsel merkezlere yakınlıkları, coğrafi konumları, topoğrafyası ve iklim koşulları gibi pek çok faktörün kırsal yerleşimlerin diğer yerleşimlerle olan ilişkilerinde etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamına giren Bursa ve Eskişehir illerinde olduğu gibi yasal düzenlemelerle mahalle statüsüne dönüştürülen köylerin genel itibarıyla köylerle benzer özellikler taşıdığı ve kırsal niteliğini sürdürdükleri gözlemlenmiştir.

TR41 2014-2023 Bölge Planı'nda Bursa Eskişehir Bilecik Bölgesinin vizyonu olarak “Kuruluştan kurtuluşa geçmişin mirasını değer katarak geleceğe taşıyan, uluslararası düzeyde rekabetçi; sürdürülebilir üretim, yenilik ve yaşam merkezi” belirlenmiş olup; bu vizyona ulaşmak için “Dengeli Mekânsal Gelişme ve Sürdürülebilir Çevre” gelişme eksenlerinden biri olarak tespit edilmiştir. Bu gelişme eksenini kapsamında; “Kırsal Yaşamın Sürdürülebilirliğinin Sağlanması ve Kırsal Kalkınma” TR41 Bölgesi için 2023 yılı hedefleri arasındaki önceliklerden biri olarak yer almaktadır. Planda belirtildiği üzere; TR41 Bölgesi orman ve su varlıkları, bitki örtüsü ve tarımsal çeşitlilik, tarihi ve kültürel değerler bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Kırsal bölgelerden giderek artmakta olan göçün önlenmesi amacıyla kırsal tarımsal üretim turizmle entegre edilerek karlılığı artırılmalı, hizmet sektörü ve sosyal hizmet altyapısı geliştirilmelidir.

‘Kırsal Yaşamın Sürdürülebilirliğinin Sağlanması ve Kırsal Kalkınma’ önceliği altında yer alan tedbirler arasında,

- Ekoturizm, agro turizm, yayla turizmi, gastronomi turizmi ve doğa turizmi açısından zengin bir potansiyele sahip olan bölgenin altyapı ve tanıtım açısından desteklenerek kırsal ekonominin canlandırılması,
- Yerel kültürel değerlerin yaşatılması amacıyla aynı zamanda ticari değeri olabilecek ürünlerin üretiminin desteklenmesi, bu amaçla ilgili kuruluşlarca küçük ölçekli hibe ve kredi verilmesi,
- Kırsal yörelerin ekonomik değer arz eden doğal kaynak potansiyeli ile mevcut tarımsal ürün deseni esas alınarak kırsal ekonominin üretim ve istihdam yapısının tarım dışı ekonomik faaliyetler lehine çeşitlendirilmesi (el sanatları, kültür balıkçılığı vb.),
- Odun dışı orman ürünlerinin gelir getirici ürün olarak değerlendirilmesi, tıbbi ve aromatik bitki potansiyeline yönelik envanterin tamamlanması tedbirleri yer almaktadır.

‘Uluslararası Alanda Yüksek Rekabet Gücü’ gelişme ekseninde yer alan dokuzuncu öncelik olan ‘Güvenli gıda üretmek üzere kaynakların verimli kullanılmasıyla tarımın sürdürülebilirliğinin sağlanması’ önceliği altındaki tedbirlerden:

- Sürdürülebilir tarım için tarımsal ürünlerin pazarlanmasının geliştirilmesine yönelik üretici ve tüketici arasındaki aracı basamaklarının azaltılması, ürünlerin depolama ve nakliye olanakları ile ürün pazarlamasına ilişkin ulaşım imkânlarının geliştirilmesi, rekabet üstünlüğü sağlayan ürünlerin tanıtımı gibi faaliyetlerin yürütülmesi,
- Gıda denetimlerinin düzenliliğinin, gıda ve tarım analiz laboratuvarlarının geliştirilmesinin sağlanması,
- Tarım ve tarıma dayalı sanayinin birlikte sürdürülebilirliğini sağlayacak rekabet gücünü artırıcı çalışmaların yürütülmesi, tedbirleri ile TR41 Bölgesinde kırsalın kalkınmasına katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

Bölge Planında; TR41 Bölgesi turizm sektörünün en temel ihtiyacı olarak Bölgenin sahip olduğu önemli sayıdaki tarihi ve doğal kaynak potansiyelinin ekonomik olarak etkin bir

şekilde değerlendirilmesi olduğu dile getirilmiştir ve yıl içinde dengeli bir turizm ekonomisi yaratılması amacıyla destinasyon bazlı planlama yaklaşımı gözetilerek turizm gelirlerinin kırsal bölgelere yayılması, doğa ve tarihsel miras tahribatının engellenerek turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Bölge Planı kapsamındaki önceliklerden biri de “Turizm Türlerine Özgü Tanıtım, Konaklama ve Ulaşım Altyapısının Güçlendirilerek Hizmet Kalitesinin Yükseltilmesi” önceliğidir. Bu öncelik altında önem arz eden tedbirler aşağıda sunulmaktadır:

- Turizm sektörünün yapısının, hedef pazar ayrıştırmasının ve tanıtım faaliyetlerinin yöntemi ve içeriğinin tespitinin bilimsel ve teknik analizlere dayanılarak yapılması ve kullanılmasının yaygınlaştırılması
- Bölgenin potansiyeline uygun olarak sağlık turizmi, kış turizmi, kültür ve tarih turizmi, tarım turizmi ve doğa turizminin geliştirilerek turizmde çeşitliliğin sağlanması
- Gölge oyunları, ipekböcekçiliği, çömlekçilik, ahşap oymacılığı gibi el sanatları ile yerel ürün ve faaliyetlerin markalaşmasına yönelik bilinçlendirme yapılması,

Yukarıda belirtilen tedbirlere ek olarak coğrafi işaretlere yönelik bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması da “Ar-Ge ve Yenilikçilik Kapasitesinin Güçlendirilmesi ve Verimliliğin Artırılması” önceliği altında tanımlanmıştır.

1.4 Programın Amacı ve Öncelikleri

2022 yılı Kırsal Kalkınma Mali Destek Programının amacı; Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve ekonomik çeşitliliğin oluşturularak gelir artışına katkı sağlanmasıdır.

Öncelik 1: Kırsalda üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması ve bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması

Öncelik 2: Kırsalda yürütülen tarımsal faaliyetlerde kaynak verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması

Öncelik 3: Tarımsal üretimde katma değeri artıracak yenilikçi teknolojilerin ve akıllı tarım uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması

Öncelik 4: Kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması

1.5 Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak

Ajans tarafından yürütülecek Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı'na ayrılan toplam kaynak tutarı **15.000.000 TL'dir**

Mali Destek Programının Adı	Destek Miktarı (TL)
Kırsal Kalkınma	15.000.000

Ajans, bu program için ayırdığı kaynakları kısmen veya tamamen kullandırmama hakkını saklı tutar.

Destek Tutarı

Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı çerçevesinde verilecek destekler aşağıda belirtilen asgari ve azami tutarlar arasında olacaktır:

Asgari tutar	250.000 TL
Azami tutar	1.500.000 TL

Desteklerin Oranı

Ajans tarafından sağlanacak destek, proje toplam uygun maliyetinin en az **%25'i**, en fazla **%75'i** oranında olabilir.

Projenin toplam bütçesinin mali destek dışında kalan tutarı, başvuru sahibi tarafından eş finansman olarak karşılanmalıdır. Başvuru sahibinin, proje eş finansmanını, proje ortaklarından, iştirakçilerden ve/veya üçüncü taraflardan sağlayacağı nakdi katkılar ile karşılayabilmesi mümkündür. Her halükarda, sözleşmeyi imzalayan taraf olması sebebiyle, eş finansman yükümlülüğü yararlanıcının kendi taahhüdü hükmünde olup, yerine getirilmemesi durumunda yararlanıcı bizzat sorumlu olacaktır. Aynı katkılar eş finansman olarak kabul edilmemektedir.

1.6 Programın Mantıksal Çerçevesi

	Program Mantığı	Objektif Şekilde Doğrulanabilir Başarı Göstergeleri	Doğrulama Kaynak ve Araçları
Genel Amaçlar	<p>Genel Amaç: Bölgemizde kırsal-kent dengesinin gözetilerek kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesiyle sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması; yerel zenginliklerin ve turizm potansiyelinin değerlendirilerek turizmde rekabet gücünün artırılmasıdır.</p> <p>İlgili SOP amaçları;</p> <p>Amaç 1: Bölgede kırsal kalkınma alanında öncelikli ihtiyaç alanlarının tespitine yönelik çalışmalar yapılması</p> <p>Amaç 2: Yerel değerlerin yaşatılması amacıyla marka ve ticari değeri olabilecek ürünlerin kapasite geliştirici faaliyetlerle üretiminin desteklenmesi</p> <p>Amaç 3: Kırsalda yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması ve verimliliğin artırılması</p> <p>Amaç 4: Kırsal kalkınma ve turizm alanlarında ortak çalışma, iş birliği ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi</p> <p>Amaç 5: Bölgenin kırsal değerleri ve turizm potansiyeli odağında markalaşmasının sağlanması, marka değerlerinin tanınırlığının artırılması ile bölgeye ziyaretçi ve yatırımcı çekilmesi,</p> <p>Amaç 6: Turizmde ürün ve hizmet çeşitliliğinin (agroturizm, ekoturizm, yayla turizmi, gastronomi, doğa, termal, sağlık vb.) sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde planlanması, yaygınlaştırılması ve tanıtılması</p> <p>Amaç 7: Kırsalda üretilen tarımsal ve geleneksel ürünlerin katma değerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması</p>	<p>SOP Sonuç Göstergeleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kırsal alanda ihtiyaç tespitine yönelik yapılan analiz ve raporlar • Marka ve ticari değeri tescil edilen ürün sayısı • Kırsalda yenilikçi ve verimli uygulama sayısı • Bölgenin kırsal değerleri ve turizm potansiyeli odağında geliştirilen yeni marka sayısı • Bölgeye gelen yerli ve yabancı turist sayısı • Bölgenin kırsal değerleri ve turizm potansiyeline yönelik yatırım sayısı • Bölgede turizmde geliştirilen yeni ürün ve hizmet sayısı • Kırsalda katma değeri artırılan ürün sayısı	<p>TÜİK verileri, Sektör analiz raporları, Ajans çalışmaları (anket, analiz, rapor vb.), Etki değerlendirme raporları,</p>
Özel Amaç	<p>Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölgesinde kırsal alanlarda tarım ve sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi ve ekonomik çeşitliliğin sağlanarak gelir artışına katkı sağlanması amaçlanmıştır.</p>	<p>Program Göstergeleri (Sonuç-Etki)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Kırsalda tarımsal üretimde katma değeri artırılan ürün sayısı</u> • <u>Katkı sağlanan/geliştirilen tarımsal faaliyetler</u>	<p>MDP kapanış raporları, Ajans çalışmaları (anket, analiz, rapor vb.), Etki değerlendirme raporları,</p>

		<p><u>ve kırsal turizm faaliyetleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Oluşturulan yenilikçi gelir ve üretim modeli sayısı</u> • <u>Marka tescil sayısı</u> • Coğrafi işaret tescil sayısı • Yöresel ürün marka tescil sayısı • Sürekli istihdam • İstihdam edilen genç sayısı • Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı • Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı 	
Beklenen Sonuçlar	<p>Programın öncelikleri; Öncelik 1: Kırsalda üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin katma değerleri ile pazarlama imkânlarının artırılması ve bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması Öncelik 2: Kırsalda yürütülen tarımsal faaliyetlerde kaynak verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması Öncelik 3: Tarımsal üretimde katma değeri artıracak yenilikçi teknolojilerin ve akıllı tarım uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması Öncelik 4: Kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, Kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması</p>	<p>Program Göstergeleri (Sonuç-Çıktı)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doğrudan Faydalanıcı Sayısı • Ürün Çeşidi Sayısı • Marka Başvuru Sayısı • Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı • Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı • Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı • Modernize Edilen veya Kurulan Alternatif Turizm Tesis Sayısı • Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Elektrik Üretim Kapasitesi • Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elde Edilen Elektrik Enerjisi Miktarı • İhracatına Ve/Veya Bölge Dışına Satış Yapılmaya Başlanan Organik Ürün Sayısı • Yenilenebilir Enerjiyi Kullanmaya Başlayan Unsur Sayısı • Atıktan Elde Edilen Ürün Sayısı • Atıktan Elde Edilen Ürün Miktarı • Yenilikçi Tarım Uygulamaları Gerçekleştiren Üretici Sayısı • Açılan Yeni Satış Noktası/Bayi Sayısı 	<p>MDP kapanış raporları, Proje ara ve nihai raporları, Ajans faaliyet raporları, Web sitesi haberleri, İzleme raporları, Sertifikalar</p>

Faaliyetler	Bu rehberde 2.1.3-Örnek Proje Konuları başlığında yer verilmiştir.	Bu rehberde 2.6.1 Proje Performans Göstergeleri başlığında yer verilmiştir.	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS)
--------------------	--	---	---

2. TEKLİF ÇAĞRISINA İLİŞKİN KURALLAR

Bu bölümde; Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı çerçevesinde finanse edilen projelerin sunulması, seçilmesi ve uygulanması ile ilgili kurallar, 8 Kasım 2008 tarih ve 27048 sayılı “Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, “Destek Yönetim Kılavuzu” ve “Proje Uygulama Rehberi” hükümlerine uygun olarak açıklanmaktadır. ***Başvuru sahipleri, başvuruda buldukları andan itibaren bu Yönetmelik hükümlerini ve bu rehberde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar.***

Ajans, bu destek programını zorunlu hallerin ortaya çıkması halinde desteklenecek proje listesi ilan edilmeden önce iptal etme hakkını saklı tutar. Bu durumda başvuru sahipleri Ajanstan her hangi bir hak talebinde bulunamaz.

Destek için yapılan başvurular kapsamında ve uygulama döneminde Ajans tarafından edinilen bilgi ve veriler, Ajans tarafından her zaman eğitim, tanıtım, hizmetlerin yerine getirilmesi ve raporlanması ile istatistiki veri oluşturulması amaçlı olarak ve sahibinin ayrıca muvafakati aranmaksızın kullanılabilir. Böyle bir durumda projede yer alan mesleki ve ticari sır niteliğindeki bilgiler ifşa edilmeyecektir.

Ajansımız tarafından yayınlanan bu rehber kapsamında destek başvurusunda bulunan kurum/kuruluşlar tarafından Ajansımıza sunulan kişisel veriler, Ajansımız ve Bakanlık tarafından; başvuru süreçlerinin yürütülmesi ve değerlendirilmesi amacı ve Ajansın kişisel verilerin işlenmesine ilişkin aydınlatma metninde yer alan amaçlarla sınırlı olmak üzere işlenmektedir. (KVKK aydınlatma metni için detaylı bilgi için <https://bebka.org.tr/kvkk-aydinlatma-metni> adresini ziyaret edebilirsiniz.)

2.1. Uygunluk Kriterleri

Destek sağlanabilecek projelere yönelik üç temel uygunluk kriteri söz konusudur:

- Başvuru sahibi ve ortaklarının uygunluğu
- Projelerin uygunluğu
- Maliyetlerin uygunluğu

2.1.1. Uygun Başvuru Sahipleri

Yerel Yönetimler

- Büyükşehir Belediyeleri
- İl, İlçe, Belde Belediyeleri,
- İl Özel İdareleri
- Mahalli İdare Birlikleri

Kamu Kurum ve Kuruluşları

- Valilikler
- Kaymakamlıklar
- Üniversiteler
- Bölge Müdürlükleri
- İl Müdürlükleri
- Diğer Kamu Kurumlarının İlde Bulunan En Üst Birimleri
- İlçe Müdürlükleri

Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

- Ticaret ve/veya Sanayi Odaları
- Esnaf ve Sanatkârlar Odaları
- Meslek Odaları (Bursa, Eskişehir, Bilecik illerindeki şube başkanlıkları)
- Ticaret Borsaları
- Diğer Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

Sivil Toplum Kuruluşları

- Bursa, Eskişehir, Bilecik illerinde merkezleri veya yasal şubesi bulunan dernekler, vakıflar, sendikalar, federasyonlar, konfederasyonlar

Birlikler ve Kooperatifler

- Bursa, Eskişehir, Bilecik illerinde merkezleri veya yasal şubesi bulunan birlik ve kooperatif başkanlıkları

UYARI: Okullar, fakülteler, enstitüler, sürekli eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleri, mahalle/köy muhtarlıkları, bilim sanat merkezleri vb. kurumlar tek başlarına uygun başvuru sahibi değildir. Bu kurumlar ildeki/ilçedeki bağlı buldukları kurumlar üzerinden başvuru yapabilirler (İlçe milli eğitim müdürlükleri, üniversiteler, kaymakamlıklar vb.).

Destek almaya hak kazanabilmek için, başvuru sahipleri aşağıda belirtilen koşulların tümüne uymalıdır:

- Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde öngörülen proje hesabını kendi adına açma, bu hesaba para aktarma ve bu hesaptan harcama yapma ehliyetine sahip olması,
- Ajansın faaliyet gösterdiği Düzey 2 Bölgesinde (Bursa, Eskişehir, Bilecik) kayıtlı olmaları veya merkezlerinin ya da yasal şubelerinin bu bölgelerde bulunması,
- Proje faaliyetinin proje sunan kurum/kuruluşun görev ve yetki alanı içerisinde bulunması,
- Projenin hazırlığından ve yönetiminden (eğer varsa ortakları ile birlikte) doğrudan sorumlu olması, aracı olarak hareket etmemesi.

Ayrıca, başvuru sahipleri ve ortaklarının destek alabilmek için aşağıdaki hallerden herhangi birinde bulunmaması gerekir:

- a) İflas etmişler veya tasfiye halinde bulunan ve bu durumları nedeniyle işleri kayyum veya vasi tarafından yürütülen, konkordato ilan ederek alacaklılar ile anlaşma yapmış, faaliyetleri askıya alınmış veya bunlarla ilgili bir kovuşturmanın konusu olanlar veya meri mevzuatta öngörülen benzer durumlarda olanlar,
- b) Kesinleşmiş yargı kararı (yani temyizi mümkün olmayan bir karar) ile mesleki faaliyete ilişkin bir suçtan mahkum olanlar,
- c) Haklarında, görevlerini kötüye kullandıklarına dair kesinleşmiş mahkeme kararı olanlar,
- ç) Dolandırıcılık, yolsuzluk, bir suç örgütü içinde yer almak gibi suçlardan kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûm olanlar,
- d) Herhangi bir kamu ihale prosedürüne veya diğer bir mali desteğe ilişkin yükümlülükler uymayarak, sözleşmeyi ciddi bir şekilde ihlal ettiği tespit edilenler;
- e) Teklif çağrısına katılım koşulu olarak Kalkınma Ajansı tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin temin edilmesi sırasında yanlış beyanda bulunanlar veya bu bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmayanlar,
- f) Mevcut veya daha önceki teklif çağrılarının değerlendirilmesi sürecinde değerlendirme komitesini veya Kalkınma Ajansını etki altında bırakmaya veya gizli bilgi elde etmeye teşebbüs edenler,
- g) Sözleşme imzalandığı tarih itibarıyla;
  - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri³ dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, **yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere** vergi dairelerine vadesi geçmiş borcu olanlar,
  - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere sosyal güvenlik kurumuna vadesi geçmiş borcu olanlar,
  - Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, söz konusu proje veya faaliyetine ilgili Ajans tarafından sağlanacak destek tutarının yüzde üçü kadar ya da daha fazla bir meblağ için, herhangi bir nedenle haklarında kesinleşmiş haciz işlemi bulunanlar,
- h) Teklif edilen proje dolayısıyla menfaat ilişkisi içinde olanlar.

Yukarıda madde (a) ve (e) 'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, ihlalin tespit edildiği tarihten sonraki iki yıllık bir süre için geçerlidir. Madde (b), (c), (ç) (d) ve (f)'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, kararın tebliğ tarihinden itibaren dört yıllık bir süre için geçerlidir.

³ 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3. maddesinde tanımlanan idareler.

Destek Başvuru Formunun V. Bölümünde (“Başvuru Sahibinin Beyanı”), başvuru sahipleri, yukarıdaki (a)’dan (h)’ye kadar olan kategorilerin hiçbirine girmediklerine dair beyanda bulunmalıdırlar.

UYARILAR:

1. Sözleşme esnasında yukarıdaki koşulların (vergi borcu, SGK borcu, kesinleşmiş haciz işlemi bulunması, Ajansa katkı payı borcu bulunması gibi) **başvuru sahibi ve varsa ortakları** tarafından sağlanamaması durumunda sözleşme imzalanamayacak ve sözleşme aşamasında ortaklıktan feragat edilemeyecektir.
2. 5449 Sayılı Kanununun 19. Maddesinin (d) ve (e) bendi kapsamında belirtilen Ajans katkı payları ve bunlarla ilgili diğer *mali yükümlülüklerini yerine getirmeyen* Belediyeler, İl Özel İdareleri ile Ticaret ve Sanayi Odaları “Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği” uyarınca, birikmiş bütün borçlarını ve bunlarla ilişkili varsa diğer *bütün mali yükümlülüklerini tamamen yerine getirmediğe, değerlendirme sürecinde başarılı bulunsa bile yararlanıcı ya da ortak olarak Ajansla sözleşme imzalamaz.*

Ancak bu halde başarılı proje sahibi ya da ortağının ödeme güçlüğüne ilişkin kanıtlayıcı belgelerini de içeren gerekçeli başvurusu üzerine, projenin Bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına etkisinin Yönetim Kurulunca değerlendirilmesinin ardından Bakanlık onayı ile sözleşme imzalanabilir. Bu durumda dahi başvuru sahibi ya da ortağının sözleşme imzalanmadan evvel muaccel borçlarının en az %20’sini ödemiş olması şartı aranır.

2.1.2. Ortaklıklar ve Ortakların Uygunluğu

Başvuru sahipleri tek başlarına ya da ortak kuruluşlarla birlikte başvuruda bulunabilirler. Başvuru sahibinin proje ortakları projenin tasarlanmasına ve uygulanmasına katılabilecek ve yaptıkları harcamalar destek yararlanıcısının yaptığı harcamalarla aynı koşullarda kabul edilebilecektir. Bu nedenle ortaklar, **Başvuru sahipleri ile aynı uygunluk kriterlerini** (2.1.1. Uygun Başvuru Sahipleri) karşılamalıdırlar. Ancak ortaklar TR41 Bölgesi illeri (Bursa, Eskişehir, Bilecik) dışında faaliyet gösteren kurumlar arasından seçilebilir. **Proje ortağının TR41 Bölgesi dışından seçilmesi durumunda proje kapsamında alınan makine ve ekipmanın mutlaka TR41 Bölgesinde kullanılması ve proje çıktılarının TR41 Bölgesine fayda sağlaması esastır.**

Başvuruda uygun olmayan ortakların yer alması, proje teklifinin reddedilmesine neden olacaktır.

Projeye ortak olacak kurum/kuruluşlar, başvuru formu ekinde yer alan ortaklık beyanını doldurmalıdır. Beyan, tüm ortaklarının yasal yetki verilmiş temsilcileri tarafından imzalanmalıdır.

UYARI: Başvuru sahibi olamayacak kurumların ortak olarak projeye alınması uygun değildir. Projede uygun olmayan ortakların yer alması, proje teklifinin reddedilmesine neden olacaktır. Uygun başvuru sahibi/ortak olarak yukarıda belirtilenler arasında yer almayan kurum/kuruluşlar projelere iştirakçi olarak katılabilirler.

İştirakçiler

Başvuru sahibi veya ortak olmayan kurum/kuruluşlar, projenin güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini artırmak amacıyla, projeye **iştirakçi** olarak katılabilirler. İştirakçi kuruluşlar, projede sponsorluk, teknik destek sağlama gibi roller üstlenecektir. Ancak yaptıkları harcamalar uygun maliyet olarak değerlendirilmeyecektir.

Projeye iştirakçi olacak kuruluşlar için, başvuru sisteminde yer alan iştirakçi bilgileri bölümü doldurulmalı ve başvuru formunda katılımlarına dair beyanda bulunulmalıdır.

UYARI: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi yararlanıcılar için söz konusu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla yararlanıcı, ortak ve iştirakçinin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler, aynı proje kapsamında yüklenici olamazlar. Bu şarta uyulmaksızın yapılacak mal ve hizmet alımlarına ilişkin maliyetler, Ajans tarafından uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilecek ve bu harcamalar proje bütçesinden karşılanamayacaktır. Bu nedenle, proje kapsamında kendisinden mal veya hizmet alınması öngörülen ve istisna kapsamında yer almayan kurum veya kuruluşların projeye ortak veya iştirakçi olarak katılmaması önerilir.

UYARI: Siyasi partiler ve bunların alt birimleri, hiçbir şekilde başvuru sahibi, proje ortağı ya da iştirakçi olarak proje başvurusunda bulunamazlar, proje uygulamalarında yer alamazlar.

Yükleniciler

Ortak veya iştirakçi olmayıp, projede yer alan bazı faaliyetlerin ihale edildiği kuruluşlardır. Alt yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler, standart destek sözleşmesindeki kurallara tabidir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi yararlanıcılar için söz konusu mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla yararlanıcı, ortak ve iştirakçinin idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından nüfuzu altında bulundurduğu gerçek ve tüzel kişiler, aynı proje kapsamında alt yüklenici olamazlar.

2.1.3. Uygun Projeler: Destek Başvurusu Yapılabilecek Projeler

Süre

Proje süresi en az **6 ay**, en fazla **15⁴ ay** olabilir. Bu süre, sözleşmenin tüm taraflarca imzalandığı günden bir sonraki gün itibarıyla başlar.

Yer

Projeler, Ajansın faaliyet gösterdiği “Düzy 2” Bölgesinde (Bursa, Eskişehir, Bilecik) gerçekleştirilmelidir. Ancak sergi, konferans, fuar ve benzeri etkinliklere katılım faaliyetleri, proje amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli olduğu durumlarda, Bölge dışında gerçekleştirilebilir. Her halükarda proje temel faaliyetleri Bölge içerisinde gerçekleştirilmelidir. **Proje ortağının TR41 Bölgesi dışından seçilmesi durumunda proje kapsamında alınan makine ve ekipmanın MUTLAKA TR41 Bölgesinde kullanılması ve proje çıktılarının TR41 Bölgesine fayda sağlaması esastır.**

Proje Konuları

Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak ve **program önceliklerinden en az birinin kapsamına giren projeler** uygun kabul edilecektir.

Başvuru sahiplerine fikir vermesi ve yardımcı olması açısından aşağıda bazı örnek proje konuları verilmiştir. Bu konular, başvuru sahipleri için sınırlayıcı nitelikte değildir. Bunların dışında, programın amaç ve öncelikleriyle uyumlu projeler değerlendirme kapsamına alınacaktır. Sunulan projenin aşağıdaki konular ile doğrudan ilgili olması o projenin destek almaya hak kazanacağı anlamına gelmemektedir.

Bu program kapsamında, kırsal alanda genç istihdamını artırıcı faaliyetleri öngören projelere yönelik değerlendirme aşamasında ilave puan verilecektir. Ancak, proje kapsamında öngörülen istihdamların gerçekçi, ihtiyaca dayalı ve sürdürülebilir olması önem arz etmektedir.

⁴ a) Proje uygulamasında ortaya çıkabilecek aksaklıkları gidermek amacıyla yararlanıcının başvurusu üzerinde bir defaya mahsus olmak ve bir ayı geçmemek üzere genel sekreter kararı ile
b) Proje ve faaliyetin yürütülmesini büyük ölçüde zorlaştıran veya geçici olarak imkânsız hale getiren; yargı süreci, beklenmeyen hal veya mücbir sebepler nedeniyle bir defaya mahsus olmak ve altı ayı geçmemek üzere yönetim kurulu kararı ile sözleşme süresi uzatılabilir.

Örnek Proje Konuları:

Öncelik 1: Kırsalda üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin katma değerlerinin ve pazarlama imkânlarının artırılması ve bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması

Öncelik 1 için Örnek Proje Konuları:

- Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi, etiketlenmesi ve/veya depolanması
- Bitkisel ürünlerin farklı yöntemlerle kurutulması ve işlenmesi (dondurarak kurutma, salamura yerine zeytinin kurutulması vb.)
- Bölgede öne çıkan kestane şekeri, zeytin ve zeytinyağı, helva, boza, nar ve ayva lokumu gibi ürünlerin coğrafi işaretleme ve tanıtımı
- Tıbbi ve aromatik bitkilerin (şerbetçi otu vb.) ilgili sektörlerde kullanımını için işlenmesi ve paketlenmesi
- Tarım ürünlerinin daha yaygın olarak satılması ve pazarlanması (e-ticaret vb.)
- Tarımsal üretimde verimliliği düşüren hastalık ve zararlılarla mücadele edilmesi
- Üretim ve markalaşma gibi faaliyetlere yönelik ulusal veya uluslararası kalite standartlarının sağlanmasına yönelik sertifika ve akreditasyon belgelerinin alınması (Eko-Etiketleme, CE, OHSAS 18001, AQAP, HACCP vb.) ve gıda güvenliği sistemlerinin kurulması

Öncelik 2: Kırsalda yürütülen tarımsal faaliyetlerde kaynak verimliliğinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması

Öncelik 2 için Örnek Proje Konuları:

- Sıcak su kaynaklarına yakın yerlerde jeotermal ısıtılmalı sistemlerin mevcut seralara uygulanması
- Bitkisel ve hayvansal üretim esnasında oluşan atıkların gübreye dönüştürülmesi,
- Atıklardan biyogaz ve enerji üretimi
- Üretimde atık miktarının azaltılması ve geri dönüşüme yönelik sistemlerin kurulması
- Tarımsal faaliyetlerde su tasarrufunun sağlanması
- Soğuk hava depolarının enerji verimliliğinin artırılması

Öncelik 3: Tarımsal üretimde katma değeri artıracak yenilikçi teknolojilerin ve akıllı tarım uygulamalarının kullanılması ve yaygınlaştırılması

Öncelik 3 için Örnek Proje Konuları:

- Tarımsal faaliyetlerde üretimin devamlılığını sağlayacak erken uyarı ve otomasyon sistemlerinin kurulması
- Tarımsal faaliyetlerde üretimi ve verimliliği artırıcı dijital takip sistemlerinin kurulması

- Tarımsal üretimde verimliliği düşüren zararlılarla mücadelede yenilikçi yöntemlerin kullanılması (ilaçlamada insansız hava araçları kullanımı vb.)

Öncelik 4: Kırsalda turizmin ve yöreye özgü değerlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu amaç doğrultusunda genç istihdamına katkı sağlanması

Öncelik 4 İçin Örnek Proje Konuları:

- Kırsal alanda eko-turizm, yayla turizmi, agro turizm, çiftlik turizmi, kamp ve karavan turizmi, bisiklet turizmi, gastro-turizm ve kültür turizmi gibi alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi
- Bölgedeki turizm potansiyelinin ürüne (paket turlar gibi) dönüştürülmesi ve tanıtılması
- Lületaş işlemeciliği, Bilecik bezi, İznik çinisi vb. yöresel el sanatlarının geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi
- Âtıl kamu yapılarının (köy okulu, vb.) tanıtım ve konaklamada (müze, butik otel, vb.) değerlendirilmesine yönelik projeler⁵.

Tüm projeler her koşulda meri mevzuata uygun olmalı ve aşağıdaki konuları kesinlikle içermemelidir:

- Siyasi veya etnik içerikli faaliyetler,
- Hukuka, kamu düzenine, genel sağlığa ve toplumun genel ahlak anlayışına aykırı faaliyetler,
- Çiftçiler tarafından sözleşmeli üretilip, tütün alıcıları tarafından satın alınan tütün üretimi haricinde tütün üretimi,
- Türk Gıda Kodeksi Alkolsüz İçecekler Tebliğine uygun olmayan ürünlerin üretimi,
- Bankacılık, sigortacılık, mali hizmetler,
- Döviz spekülasyonu ve mali spekülasyonlar içeren faaliyetler; borsa yatırımları,
- Gayrimenkul yatırımları,
- Çalıştaylar, seminerler, konferanslar veya kongrelere katılım için bireysel sponsorluklar,
- Eğitim veya kurslar için bireysel burslar,
- Hibe verme amaçlı projeler (diğer kişi ya da kuruluşlara hibe (maddi veya ayni) veya kredi sağlamak için),

---

⁵ Âtıl kamu yapılarının değerlendirilmesine yönelik proje içeriklerinde mülkiyet devri, sürdürülebilirlik, finansal yönetim ve insan kaynakları konularının detaylı şekilde ele alınmış ve açıklanmış olmasına dikkat edilmelidir.

- Akademik araştırma ve fizibilite çalışmaları (daha büyük bir projenin parçası değilse),
- Yerel kuruluşların rutin aktivitelerini finanse etmeyi teklif eden, özellikle faaliyet giderlerini kapsayan projeler,
- Ajans ile sözleşme imzalanmadan önce başlatılan veya aynı faaliyet için diğer kaynaklardan finanse edilen projeler.

Proje Başvuruları ve Mali Destek Almaya İlişkin Özel Düzenlemeler:

Bir başvuru sahibi, program kapsamında toplamda **en fazla 2 (iki) başvuru yapabilir** ve Ajans bunlardan **en fazla 1 (bir) tanesine destek** sağlayabilir. Başvuru sahipleri tarafından ikiden fazla başvuru yapılması halinde, başvurunun onaylandığı tarihi ve saati önce olan proje teklifi dikkate alınır, diğerleri değerlendirme dışı bırakılır. Bu kategorideki bir başvuru sahibinin bu programa aynı anda destek almaya uygun iki teklif sunması ve her iki proje başvurusunun da başarılı bulunması halinde destek, sözleşmeler imzalanmadan önce başvuru sahibine başarılı olduğu projeler içinden hangisine destek almak istediği konusunda seçim hakkı tanınır.

Başvuru sahibi, son üç yıl içerisinde ulusal ve uluslararası (Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Büyükelçilik hibeleri, TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV vb.) kaynaklardan aldıkları tüm mali destek tutarları ile başvuru yapmış oldukları ve yanıt bekledikleri mali destekleri, başvuru formunda belirtmek zorundadırlar.

Ajans, halihazırda herhangi bir kurum ya da kuruluştan finansal destek alan projeler ile proje kapsamındaki faaliyetlere eş zamanlı olarak mali destek sağlayamaz.

2.1.4. Maliyetlerin Uygunluğu: Destekten Karşılanabilecek Maliyetler

Destek programı kapsamında sadece proje bütçesinde yer alan uygun maliyetler desteklenir. Bu nedenle bütçe, hem bir maliyet tahmini hem de “uygun maliyetler” için tavan niteliğindedir. Uygun maliyetler, götürü maliyetlere değil, **gerçek maliyetlere** (yani projenin uygulanması sırasında yapılacak fiili maliyetlere) **dayandırılmalıdır**.

Projede gerçekleştirilecek tüm maliyetler, KAYS başvuru modülünde yer alan proje bütçesi standart formuna göre hazırlanmalıdır.

Bu programda bir maliyetin uygun maliyet olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki genel koşullar aranmaktadır:

- Projenin uygulama süresi içinde gerçekleşmesi (nihai denetim maliyetleri hariç),
- Projenin yürütülmesi için gerekli ve gerçekçi mali yönetim prensipleriyle uyumlu olması; maliyet etkinliği sağlaması,
- Yararlanıcı veya ortağı tarafından gerçekleştirilmesi,
- Proje bütçesinde tanımlı olması,

- Proje bütçesinde yer alan her bir makine, ekipman ve hizmetin ne amaçla alındığı, döviz cinsinden fatura alındıysa bütçeye yansıtıldığı tarih ve kurun belirtilmesi,
- Yararlanıcının veya ortağının hesaplarında ya da vergi belgelerinde kayıtlı, tanımlanabilir ve doğrulanabilir olması; orijinal destekleyici belgelerle desteklenmesi gerekir.

Proje uygulamalarında ortaya çıkan bütün maliyetler destek kapsamına girmemektedir. Bu çerçevede, maliyetlerin uygunluğuna ilişkin esaslar aşağıda belirtilmektedir:

Uygun Maliyetler

Uygun doğrudan maliyetler başlığı altında incelenmekte olup aşağıda tanımlanmaktadır:

Uygun Doğrudan Maliyetler:

Uygun doğrudan maliyetler, projenin yürütülmesi için gerekli olan, yararlanıcı veya ortağı tarafından gerçekleştirilen ve piyasa fiyatlarına uygun gerçek tutarlar üzerinden hesaplanan maliyetlerdir:

- Proje kapsamında **sadece yeni** istihdam edilecek personelin brüt ücretleri,

UYARI: İnsan Kaynakları kalemine yalnızca başvuru sahibi ve ortakları tarafından bizzat istihdam edilecek ve **hali hazırda başvuru sahibi ve ortaklarında hiçbir şekilde çalışmayan** personelin brüt ücretleri yazılacak olup, istihdam edilen kişiye ilişkin olarak başvuru sahibi veya ortaklar tarafından düzenlenmiş olan bordroların Ajansa sunulması talep edilecektir. **Başvuru sahibi ve ortaklarının iştiraki (Belediye İştirak Şirketleri vb.) olan şirketlerden edilecek istihdam da uygun doğrudan maliyet kapsamına girmeyecektir.** Ayrıca istihdam edilecek personel için diğer kamu kurumlarının (**İŞKUR, SGK, KOSGEB, TÜBİTAK vs.**) teşvik/desteklerinden faydalanması durumunda, başvuru sahibi ilgili personel için Ajanstan destek talebinde bulunamaz. Başvuru sahibi veya ortaklar tarafından bizzat istihdam edilmeyip, hizmet alımı yolu ile projede teknik ve idari bilgisinden faydalanılacak ve projede yer alacak kişilere ilişkin harcamalar (eğitim, danışmanlık, teknik uzmanlık vb.), bütçede “Diğer (hizmet alımları)” bütçe kaleminde bütçelendirilecektir.

- Piyasa fiyatlarına uygun olmaları ve projenin uygulanabilmesi için gerekli olmaları koşulu ile yeni ekipman maliyetleri (makine ve ekipmanlar, test cihazları, yazılım donanımları vb.),
- Küçük ölçekli yapım işleri (inşaat) maliyetleri (Bu tutar proje bütçesinde öngörülen destek tutarının %30'unu geçemez. Küçük ölçekli yapım işlerine, makine veya ekipmanın çalışma alanına monte edilmesi aşamasındaki tadilat, yer açma, onarım, boya, badana, tesisat gibi küçük inşaat işleri dâhildir. Bunların dışındaki yeni bina inşaatı veya inşaatı devam eden binanın tamamlanmasına ilişkin büyük yapım işleri uygun maliyet değildir.),

- Denetim maliyetleri⁶ (Toplam 5.000 TL'yi geçemez),
- Teknik danışmanlık, sertifikasyon / akreditasyon danışmanlığı, test hizmetleri gibi hizmet satın alma maliyetleri,
- Test ve Ar-Ge faaliyetleri için kullanılacak hammadde, yardımcı malzeme, yarı mamul ve sarf malzemeleri,
- İhale ilan bedelleri,
- Projenin ve Ajans katkısının tanıtımı için yapılacak görünürlük faaliyetlerine ilişkin maliyetler (Bu giderler, proje toplam bütçesinin %2'sini aşamaz.),
- Katma Değer Vergisi (KDV) giderleri.
- Proje bütçesinin %5'ini geçmemek kaydıyla sarf malzemesi maliyetleri ile proje bütçesinin %5'ini aşmayacak şekilde ve yalnızca sınırlı deneme üretimi için kullanılan hammadde maliyetleri,

UYARI: Yararlanıcı, sözleşme kapsamında temin etmiş olduğu tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin mülkiyetini Ajansın genel sekreterin gerekçeli ve yazılı izni olmaksızın proje süresince ve projenin sona ermesinden itibaren üç yıl süreyle üzerinde üçüncü kişi lehine aynı ya da şahsi hak tesis edemez ve projede belirtilen iş yeri dışında kullanamaz. Aksi bir durumun tespiti halinde destek tutarının iki katı tutarında tazminat ödenmesi talep edilir.

Proje uygulama süresini takiben 3 yıl içerisinde yapılan denetimlerde, proje kapsamında elde edilen malzeme ve ekipmanın atıl vaziyette bulunduğu Ajans tarafından tespit edilmesi halinde, bunun gerekçesini makul ve haklı nedenlerle ispat edemeyen destek yararlanıcısı, ilgili malzeme ve ekipman için sağlanan desteği yasal faiziyle birlikte ödemeyi beyan ve kabul eder.

UYARI: Ajansın mali desteği Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinin 38 inci maddesindeki istisnalar saklı kalmak kaydıyla hiçbir koşulda sözleşmede belirtilen tutarı geçemez, sözleşme tutarı aşıldığı zaman ek ödeme yapılamaz.

Proje sonunda, gerçekleşen bütçenin sözleşme bütçesinden fazla olması durumunda bütçeyi aşan miktar yararlanıcı tarafından karşılanır.

Proje kapsamında yapılacak bütün harcamaların proje özelinde açılacak proje hesabı üzerinden yapılması zorunludur. ***Proje hesabı dışındaki hesaplardan yapılan ödemeler uygun olmayan maliyet olarak değerlendirilecektir.***

Proje bütçesinde iyi gerekçelendirilmeyen, faaliyetlerle ilişkisi olmayan ve kişisel kullanıma yönelik ofis ekipmanları ve sarf malzemeleri uygun maliyet olarak kabul

⁶ Ajans bütün projelerden denetim raporu talep eder. Bu denetim Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşları ile serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler tarafından yapılabilir. Projelerin denetimi Ajans tarafından da yaptırılabilir. Bu durumda denetim maliyeti proje bütçesinde yer almaz. Ajans kamu kurum ve kuruluşlarını dış denetim kuralından muaf tutabilir.

edilmeyecek olup; bu kalemler bütçe revizyonu aşamasında bütçeden çıkarılabilecektir. Eğer Ajans bütçe revizyonu aşamasında bütçe kalemini çıkardıysa ilgili faaliyetin gerçekleştirilmesi Ajans tarafından zorunlu tutulmayacaktır.

Uygun Olmayan Maliyetler

Bu programda hiçbir şekilde uygun maliyet olarak kabul edilmeyecek olan maliyet kalemleri aşağıda sıralanmaktadır:

- Yararlanıcının ve proje kapsamında görev alan kişilerin kusur ve ihmalleri sebebiyle doğacak olan ceza, zam, faiz ve sair giderler,
- Sözleşmede belirtildiği halde, vergi ve prim ödemeleri hariç, proje hesabı dışında yapılan proje harcamaları,
- Borçlar; zarar veya borç karşılıkları,
- Faiz borcu,
- Hali hazırda başka bir kapsamda finanse edilen kalemler,
- Arazi veya bina alımları,
- İkinci el ekipman,
- Kur artışı dolayısıyla oluşan maliyet artışları
- Projenin uygulanmasına katılan kamu görevlilerinin maaşları
- Proje başlangıcından önce yapılan hazırlık çalışmalarının ve diğer faaliyetlerin maliyetleri ,
- Yararlanıcı ya da ortakları dışındakiler tarafından gerçekleştirilen maliyetler,
- Salt sözleşmeye, teminatlara ve ajans ile yararlanıcı arasındaki mali ödemelere⁷ ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve sair giderler,
- Proje ile ilgisi olmayan harcamalar,
- İstimlak bedelleri,
- Otomobil, motosiklet, minibüs, otobüs, kaptıkaçtı, arazi taşıtları, panel van, kamyon ve çekici alımı ve kiralınması ile bu işlemlerle taalluku olan giderler,
- Leasing giderleri,
- Konaklama, seyahat ve fuar katılım giderleri,
- Birincil tarım faaliyetlerine yönelik makine ve ekipmanlar, canlı hayvan ve her türlü üretim girdileri,

⁷ Proje uygulaması ile doğrudan ilgili olmayan ajans ve yararlanıcı arasındaki banka transfer ücretleri, noter masrafları ve vergiler gibi giderler ifade edilmektedir.

- Projenin yürütülmesiyle ilgili danışmanlık harcamaları.
- Tanıtım faaliyetlerinde kullanılacak dokunmatik bilgilendirme cihazları (Kiosklar)

Başvuruların değerlendirilmesi sürecinde, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği Madde 21/12 uyarınca, **Ajans gerekli gördüğü bütçe kalemleri için açıklama talebinde bulunabilir ve bütçe tutarlarını yeniden belirleyebilir.** Bu nedenle, başvuru sahibinin gerçekçi ve uygun maliyetli bir bütçe sunması kendi yararındır. Bütçe kalemleri ve gerekçeleri, KAYS başvuru modülü bütçe formunda ayrıntılı bir şekilde açıklanmalıdır. Özellikle götürü maliyetler, danışmanlık maliyetleri gibi maliyetler tek kalem olarak yazılmamalı, alt kalemlerle detaylandırılarak birim ve birim maliyet üzerinden ifade edilmelidir. Ayrıca, bütçede marka/model adı geçmemesine dikkat edilmelidir.

UYARI: Başvuru formunda yer verilmeyen ve açıklanmayan bir faaliyete ilişkin bir harcamanın proje bütçesinde yer almaması gerekmektedir. Bu şekilde başvuru formunda yer almayan faaliyetlere ait harcamalar, Ajans tarafından bütçeden çıkarılabilecektir.

Aynı Katkılar

Başvuru formunda ayrı bir liste halinde sunulması gereken, yararlanıcı ya da ortakları tarafından yapılan aynı katkılar, gerçek harcamaları yansıtmazlar ve uygun maliyet olarak değerlendirilmezler. Bu nedenle, bu katkılar, yararlanıcı tarafından sağlanan eş finansman olarak değerlendirilemez.

Ancak, desteğin verilmesi durumunda, yararlanıcı, başvuru formunda belirttiği bu katkıları üstlenmek zorundadır.

2.2. Başvuru Şekli ve İstenen Belgeler

2.2.1 Başvuru Şekli

Programa yapılacak başvurular Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden tamamlanacak olup, başvuru formu ve ekleri ile destekleyici belgeler başvuru aşamasında Ajansa matbu olarak sunulmayacaktır.

Başvuru için aşağıda yer alan aşamaları sırasıyla takip edebilecektir:

- <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> adresine giriniz,
- “**Kullanıcı Giriş**” butonuna tıklayınız,

- Buradan yönlendirildiğiniz e-devlet giriş sayfasından bilgilerinizi girerek sisteme giriş yapınız,
- Eğer ilk defa KAYS'a giriş yapıyorsanız açılan sayfada size yönlendirilen bilgileri tamamlayınız,
- KAYS'a giriş işlemleri şahsen, proje başvuruları ise tüzel kişilikler adına yapılmaktadır. O yüzden adına proje başvurusu yapacağınız kurum/kuruluşun sistemde kayıtlı olması gerekmektedir. Bunun için “Kullanıcı İşlemleri” bölümünde bulunan “Tüzel Paydaş İşlemleri”nden kurum/kuruluşunuzun vergi numarası/DTVT numarası gibi bilgilerinden birini girerek sorgu yapınız. Sorgu sonucu olumsuz ise “Ekle” butonuna basarak kurumunuzu sisteme ekleyiniz. Bu işlemi gerçekleştirdikten sonra proje başvurusuna başlayabilirsiniz,
- “Başvuru İşlemleri” bölümünden “Proje Teklif Çağrısı”- “Listele”(ilgili alanlar doldurulduktan sonra)-“Başvuru Yap” seçeneklerini seçiniz,
- KAYS üzerinden başvuru yapılırken başvuru işlemleri menüsünün ilk sayfasında bulunan Referans No seçilmelidir.
- Bu aşamadan sonra sistem sizi adım adım doldurmanız gereken bölümlere yönlendirecektir.
- Başvuru Formu'ndaki gerekli tüm alanları doldurup destekleyici belgelerin elektronik kopyalarını sisteme yükleyiniz.
- Başvurunuzu KAYS üzerinden onaylayınız.
- Sisteme girmiş olduğunuz bilgilerin doğruluğundan emin olduktan sonra başvuruyu tamamlayabilirsiniz. Başvurunuz, KAYS üzerinden onaylandıktan sonra 5 iş günü içinde KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin e-imzalı veya ıslak imzalı halini Ajansa iletmeniz halinde tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hallerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından ıslak imzalı ve kurum kaşe/mühürlü olarak kargo veya elden teslim yöntemleriyle Başvuru Rehberinde belirtilen adreslere teslim edilir ya da e- posta yolu ile proje@bebka.org.tr adresine gönderilir.

Başvuru formu ve eklerinin mutlaka sistem üzerinden doldurulması, destekleyici belgelerin de sisteme yüklenmesi gerekmektedir. Elektronik ortamda yapılmayan başvurular kabul edilmeyecektir.

UYARI: Ajansa taahhütname dışında başka bir belge sunulmayacak olması nedeniyle, proje değerlendirmeleri elektronik ortamda sunulan bilgi ve belgeler üzerinden yapılacaktır. Bu nedenle bütün destekleyici belgelerin KAYS'a eksiksiz bir şekilde yüklenmiş olması gerekmektedir.

ÖNEMLİ UYARI: 20/03/2022 tarihi proje dosyasının KAYS'a giriş işlemlerinin tamamlanması için son tarihtir. 25/03/2022 tarihi kaydedilmiş başvuru dosyasına ilişkin taahhütnamenin elektronik olarak imzalanması veya imzalı taahhütnamenin kargo, elden teslim veya e-posta yoluyla Ajansa iletilmesi gereken son tarihi belirtmektedir.

Başvuruya ait taahhütnamenin e-posta yoluyla Ajansa iletilmesi durumunda; Ajans, taahhütnamenin ulaştığına dair “alındı” bilgisini e-posta yoluyla başvuru sahibine gönderir. Bu bilgilendirmenin ulaşmadığı başvuru sahiplerinin Ajans ile iletişime geçmesi önerilmektedir.

Sistem üzerinde, başvuru formunda doldurulacak alanlar ve diğer belgeler Türkçe hazırlanmalıdır.

Başvuruların sadece yazılan bilgiler ve sunulan belgeler üzerinden değerlendirileceği dikkate alınarak, başvuru formu ve diğer belgelerin dikkatli ve mümkün olduğunca anlaşılır bir dilde doldurulması gerekmektedir.

Proje başvuru paketi ve destekleyici belgeler dışında hiçbir ek belge değerlendirmeye tabi tutulmayacaktır.

Başvuru sahipleri, başvurularının eksiksiz olup olmadığını başvuru rehberinde yer alan kontrol listesinden kontrol etmelidirler. Bu kontrol listesinde belirtilen konularda herhangi bir hata veya başvuru formundaki önemli bir tutarsızlık (Örneğin: Bütçede belirtilen miktarların başvuru formunda belirtilenlerle tutarsızlık göstermesi) başvurunun **reddine yol açabilir.**

Sunulan bilginin açık ve anlaşılır olmaması ve bu durumun adil bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmesi durumunda, ek açıklama talep edilecektir.

2.2.2 İstenen Belgeler

Destekleyici belgeler, başvuru aşamasında ve sözleşme aşamasında istenen belgeler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Sözleşme aşamasında istenen belgeler projenin kabulü halinde başvuru sahibi ve ortağından talep edileceği için şimdiden dikkatle incelenmeli ve varsa gerekli ön hazırlıklar yapılmalıdır.

UYARI: Ajans gerekli gördüğü takdirde sözleşme öncesi ilave belge isteyebilir.

Başvuru Sırasında Sunulması Gereken Destekleyici Belgeler:

UYARI: Başvuru sırasında sunulması gereken belgelerin KAYS'a yüklenmesi zorunlu olup; dosyalar sisteme yüklendikten sonra başvuru tamamlanabilecektir. Söz konusu dosyalar sisteme tek bir seferde ve 10 MB boyutunu geçmeyecek şekilde yüklenmelidir. Birden fazla belgenin yüklenmesi gereken durumlarda, tüm belgelerin tarananarak tek bir dosya haline getirilmesi ya da birleştirme programları ile birleştirilerek tek dosya halinde sisteme yüklenmesi gerekmektedir.

<p>1. Kurumun/Kuruluşun mali durumunu gösteren belgeler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının yetkili kişi, organ ya da kurumlarca onaylanmış 2020 yılı kesin hesapları (ödenek miktarını gösterir onaylı tablo, bilanço, gelir-gider tablosu) • Diğer başvuru sahipleri için 2020 yılına ait Yeminli Mali Müşavir veya Serbest Muhasebeci Mali Müşavir onaylı bilanço ve gelir tablosu • 2021 yılı için başvuru tarihi itibarıyla vergi dairesine sunulmuş olan son geçici vergi beyannamesine esas mali tablolar, YMM veya SMMM onaylı olarak sunulmalıdır. <p>Proje ortağının projede mali bir katkısı yoksa proje ortağının mali verilerinin sunulmasına gerek yoktur.</p>	<p>Başvuru Sahibi ve Varsa Proje Ortak(lar)ı</p>
<p>2. Toplam maliyeti KDV dahil 20.000 TL üstü mal ve hizmet alımları ve yapım işlerine yönelik satın alımlarda her bir kalem için;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alınacak hizmet veya ekipmanın teknik detaylarını içeren 2 proforma fatura veya teklif mektubu (Her bir proforma faturanın üzerinde hangi bütçe kalemine ait olduğu mutlaka yazılmalı ve elektronik ortamdaki bütçe bölümünde ilgili olduğu kaleme yüklenmelidir.) • Teknik özellikleri gösteren şartname (Proje uygulama döneminde alınacak mal ve hizmetin niteliğinin şartnamede belirtilen kriterleri sağlaması aranacaktır.)	<p>Başvuru Sahibi</p>
<p>3. Küçük ölçekli yapım işi içeren projeler için;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yapım işine ait vaziyet planı, • Yapım işine ait teknik çizimler ve görseller	<p>Başvuru Sahibi</p>

4. Projenin uygulanması için mevzuat gereğince ilgili makamlardan alınması gerekli olan her türlü izin, ruhsat, yetki belgesi, lisans gibi belgeler	Başvuru Sahibi
5. Projede değerlendirilmesinde faydalı olabileceği düşünülen destekleyici dokümanlar (Yerli Malı Belgesi, fizibilite raporları, iş planları, teknik çizimler, iş akış şemaları, proje yeri görselleri vb.)	Başvuru Sahibi

UYARI:

1. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kamu kurumu olarak değil, vakıf olarak değerlendirilmekte olup; vakıflardan istenen belgeleri sunmaları gerekmektedir.
2. Başvuru aşamasında sisteme yüklenen belgelerin, asılları ya da noter onaylı suretleri destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinden sözleşme aşamasında sunmaları istenecektir.
3. Projenin hazırlık ve uygulama safhalarından doğrudan sorumlu olan başvuru sahibi ve varsa ortakları tarafından projenin uygulanabilmesi için ilgili mevzuat gereğince resmi makamlardan alınması gerekli olan her türlü mülkiyet, kira sözleşmesi, izin, ruhsat, yetki vb. belgelerin sözleşme tarihine kadar hazırlanması gerekmektedir.

Projenin Destek Almaya Hak Kazanması Durumunda Sözleşme İmzalanmadan Önce Sunulması Gereken Destekleyici Belgeler

Sözleşme imzalanmadan önce Ajans, gerektiğinde başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından ilan edilmesinden itibaren 15 (on beş) iş günü içinde ek bilgi ve belgeleri elektronik ortama yükler ve varsa matbu olarak teslim edilmesi gerekenleri Ajansa teslim eder. Sözleşmeler, gerekli belgelerin temininden sonra başvuru sahiplerine 5 (beş) iş günü içinde elektronik ortam üzerinden bildirilir ve bildirim takip eden beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılır. Tebliği müteakip en geç 10 (on) iş günü içinde e-imza ile imzalanır. E-imza kullanılmaması durumunda Ajansa başvuru yapılır. Bu süre zarfında Ajansa başvurmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş sayılır. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla yedek listede yer alan başvuru sahipleri için en yüksek puanlı projeden başlamak üzere yukarıdaki süreç aynı şekilde işletilir.

Sözleşme İmzalanacak Projelerden İstenecek Başvuru Dönemi Belgeleri:

	Kimler Sunacak?
<p>1. Kurum/Kuruluşun Kayıtlı ve Faal Olduğuna Dair Belge</p> <ul style="list-style-type: none"> • Birlikler (Üretici, Yetiştirici, Mahalli İdare Birlikleri vb.) birlik tüzüğü/ protokolü ve kuruluş sözleşmesini sunmalıdır. • Kooperatifler için resmi kurum/kuruluşlardan (İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri, Ticaret ve Sanayi Odaları vb.) alınmış faaliyet belgesi ve kooperatif ana sözleşmesi sunulmalıdır. • Dernekler için güncel dernek tüzük ve faaliyet belgelerini sunulmalıdır. • Vakıflar için İl/İlçe Vakıflar Müdürlüğü'nden alınacak güncel faaliyet belgesi ve vakıf senedi sunulmalıdır. • Diğer sivil toplum kuruluşları da güncel tüzük ve faaliyet belgelerini sunmalıdır. <p>Kamu kurumları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, yerel yönetimler ve organize sanayi bölge müdürlüklerinin faaliyet belgesi sunmasına gerek yoktur.</p>	<p>Başvuru Sahibi ve Varsa Proje Ortak(lar)ı</p>
<p>2. Başvuru sahibini ve varsa proje ortağını temsil ve ilzama yetkili kişi/kişileri belirleyecek ve Ajansa mali destek talebi sunulmasına ve başarılı olması durumunda uygulanmasına ilişkin yetkili organ kararı (Başvuru sahibi için Şablon A, proje ortağı için Şablon B'deki ifade kullanılmalıdır.)</p> <p>Başvuru sahibini temsil ve ilzama yetkili kişi/kişileri belirleyecek yetkili organlar aşağıda belirtilmiştir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamu kurum/kuruluşları için en üst yetkili amir (Vali, Kaymakam, Bölge Müdürü, İl Müdürü, İlçe Müdürü) • İl Özel İdaresi için İl Genel Meclisi • Belediyeler için Belediye Meclisi • Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları için Yönetim Kurulu • 5355 sayılı Kanun kapsamındaki Mahalli İdare Birlikleri için Birlik Meclisi • Üniversiteler için Yönetim Kurulu • Birlikler için Yönetim Kurulu • Kooperatifler için Yönetim Kurulu	<p>Başvuru Sahibi Varsa Proje Ortak(lar)ı</p>

	Kimler Sunacak?
<ul style="list-style-type: none"> • STK'lar için Yönetim Kurulu • Dernek ve vakıf şubelerinin, program çerçevesinde, proje başvurusunda bulunmaya, Ajans tarafından desteklenmesi halinde projeyi uygulamaya ve projeye ilişkin belgeleri imzalamaya yetkili olduğunu gösteren Genel Merkez Yönetim Kurulu Kararı 	
<p>3. Kurum/Kuruluşu temsil ve ilzama yetkili kişilerin isimlerini gösterir belge</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamu kurum/kuruluşları için tatbiki imza beyanı (Şablon C) • Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları için ilgili yönetim kurulu kararında yetkilendirilen kişi adına düzenlenmiş imza sirküleri • Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları haricindeki başvuru sahipleri için kurumu/kuruluşu proje kapsamında temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişiler için düzenlenmiş noter onaylı imza sirküleri/beyannamesi 	Başvuru Sahibi ve Varsa Proje Ortak(lar)ı
<p>4. Taahhütname</p> <ul style="list-style-type: none"> • Başvuru aşamasında, KAYS onayı yapıldıktan sonra başvurunun tamamlanması adına KAYS üzerinden alınmış ve Ajansa e-posta yoluyla gönderilmiş taahhütname belgesi (Taahhütnameyi e-imzalı veya kargo/elden teslim yoluyla ıslak imzalı olarak Ajansa iletmış olan sözleşme imzalayacak proje sahiplerinin bu belgeyi ibraz etmesine gerek yoktur.) 	Başvuru Sahibi ve Varsa Proje Ortak(lar)ı
<p>5. Başvuru Formu ve Ekleri</p> <p>Başvuru tamamlandıktan sonra KAYS üzerinden indirilen başvuru formu ve sisteme yüklenmiş olan destekleyici belgelerin asılları</p>	Başvuru Sahibi ve Varsa Proje Ortak(lar)ı

Sözleşme Aşamasında İstenecek Belgeler:

1. Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki başvuru sahibi ve proje ortakları için ilgili vergi dairesinden alınmış vergi numarasını ve borcu bulunmadığına veya borçların yapılandırıldığına dair son 15 gün içerisinde alınmış resmi yazı veya internet çıktısı. (İlgili kurumlardan alınacak belgeler başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının (Merkez ve tüm yasal şubeleri kapsayan) Türkiye genelinde vergi borcu bulunmadığını gösterecek şekilde düzenlenmelidir.)
2. Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki başvuru sahibi ve proje ortakları için sosyal güvenlik katkıları ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirdiklerine dair (borç bulunmadığına veya borçların yapılandırıldığına) ilgili ay içerisinde alınmış resmi yazı veya barkodlu internet çıktısı.

UYARI: SGK ve Vergi Dairelerinden alınacak belgeler başvuru sahibinin ve varsa proje ortaklarının merkez ve tüm yasal şubeleri kapsamaması gerekmektedir.

3. Projenin gerçekleştirileceği yerin mülkiyet durumunu gösterir ve mevcutsa taşınmaz üzerinde kurulu tüm hakları da içeren belge: Başvuru sahipleri, projenin uygulanacağı arsa, arazi veya binanın mülkiyetinin ve kullanım hakkının başvuru sahibi ya da proje ortağı kurumlara ait olduğunu gösteren tapu, tahsis belgesi veya noter onaylı kira sözleşmesi.
4. ÇED Raporu veya ÇED Raporu'na ihtiyaç olmadığını gösteren ÇED görüş Belgesi. (Proje ismi ve numarasının ÇED raporunda ya da ÇED görüş belgesinde belirtilmesi gerekmektedir. Proje ismi veya numarasının ÇED rapor veya görüş belgelerinde yer almaması durumunda söz konusu görüş talep yazısına ilişkin dilekçe örneği talep edilecektir. ÇED raporu alması gereken başvuru sahiplerinin, raporun alınması için gereken sürenin uzunluğunu ve sözleşme imzalamak için kendilerine tanınacak sürede bu belgenin tamamlanması konusunda yaşanabilecek sıkıntıları dikkate alarak, bu konudaki yükümlülüklerini daha önceden araştırmaları tavsiye olunur.)

Projenin uygulanması için kanunla zorunlu kılınmış; ÇED Raporu veya ÇED Görüş Belgesinin aslı veya ilgili kamu kurumu tarafından onaylı sureti sunulmalıdır. Başvuru aşamasında bu belgelerin aslının veya onaylı suretlerinin sunulması durumunda tekrar sunulmalarına gerek yoktur.

5. Başvuru esnasında sunulmadıysa, projenin uygulanması için mevzuat gereğince ilgili makamlardan alınması gerekli olan her türlü izin, ruhsat, yetki belgesi, lisans gibi belgeler: Projenin uygulanabilmesi için yukarıda bahsedilen durumlar dışında, yürürlükteki mevzuatlar gereği alınması gereken herhangi izin, ruhsat, yetki belgesi ve lisans gibi belge bulunması durumunda, bu belgelerin sözleşme aşamasında başvuru sahibi kurum tarafından sunulması gerekmektedir.
6. Proje sahibi ve ortaklarının destek almasına bir engel bulunmadığına dair beyan (Şablon Ajans internet sitesinde yer almakta olup, sözleşme imzalanacak projelere e-posta yolu ile ayrıca gönderilecektir).

7. Başvuru esnasında sisteme yüklenmiş belgelerin aslı veya noter onaylı nüshaları.
8. Başvuru sahibi ve varsa ortakların aynı proje veya faaliyet için hâlihazırda Ajanstan veya başka bir programdan aynı anda mali destek almadığına dair beyan (Şablon Ajans internet sitesinde yer almakta olup, sözleşme imzalanacak projelere e-posta yolu ile ayrıca gönderilecektir).
9. KAYS'ta oluşturulan Mali Kimlik Formu, Kimlik Beyan Formu ile Proje Koordinatörü Atama Yazısı, Mali Kontrol Taahhütnamesi, Satınalma Mevzuatı Beyanı, Revize Bütçe ve Sözleşme Genel Koşulları

Not: Başarılı başvuru sahiplerinden Ajansla mali destek sözleşmesi imzalayabilmek için istenecek evrakların tam ve güncel listesine Ajans internet sitesindeki proje uygulama bölümünden ulaşılabilir.

UYARI: Sözleşme imzalandıktan sonra tahakkuk edecek damga vergisinin ilgili vergi dairesine ödenerek alınacak makbuzun Ajansa sunulması gerekmektedir. Damga vergisinden muaf olan kurumların, muafiyetlerine ilişkin evrakı Ajansa sunması gerekmektedir.

2.2.3 Başvuruların Alınması için Son Tarih

Başvuruların KAYS üzerinden tamamlanması için son tarih **20/03/2022, saat 23:59'**dur. Bu tarihten itibaren KAYS üzerinden proje başvuruları kapatılacaktır. Proje başvurularına ait taahhütnamelerin KAYS üzerinden e-imza ile imzalanması veya elektronik ortamdan alınan taahhütnamelerin imzalı hallerinin taranarak Ajansa iletilmesi için son tarih **25/03/2022, saat 18:00'dır**. Son başvuru tarihinde e-imza ile imzalanmayan veya başvuru taahhütnamesi ulaştırılmayan başvurular hiçbir şekilde değerlendirmeye alınmayacaktır. Her başvuru; kabul tarihi, saati ve referans numarası ile kaydedilir.

2.2.4 Daha Fazla Bilgi Almak için

Sorularınızı, tekliflerin alınması için belirlenen son tarihten 20 gün öncesine kadar, teklif çağrısının referans numarasını, açık bir şekilde belirterek, elektronik posta ile aşağıdaki adrese gönderebilirsiniz.

E-posta adresi: proje@bebka.org.tr

Soruların yanıtları, Ajansa ulaşma tarihinden sonra en geç 10 gün içerisinde yukarıda yer alan e-posta adresi üzerinden cevaplanacak ve www.bebka.org.tr adresinde yayımlanacaktır:

Tüm adaylara eşit davranılacak ve bir başvuru sahibine sağlanan bilgi **Sıkça Sorulan Sorular (SSS)** aracılığıyla diğer başvuru sahiplerine de sunulacaktır.

Tüm resmi açıklamalar ve talep edilen bilgi Ajans tarafından sağlanacaktır. SSS listesinde ve başvuru rehberinde yer almayan hiç bir bilgi başvuru sahipleri ve Ajans için bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

Potansiyel başvuru sahiplerinin teknik anlamda uygun, ilgili ve idari açıdan eksiksiz biçimde proje hazırlamasına katkıda bulunmaya yönelik olarak Teknik Yardım Hizmeti verilecektir.

2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi ve Seçilmesi

Başvurular, Ajans tarafından bağımsız değerlendiriciler ve değerlendirme komitesi desteği ile incelenip değerlendirilecektir. Başvuru sahipleri tarafından sunulan projeler aşağıda açıklanan aşama ve kriterlere göre incelenecek ve değerlendirilecektir. Değerlendirme süreci temel olarak iki aşamadan oluşmaktadır:

-Ön inceleme

-Teknik ve mali değerlendirme

2.3.1. Ön İnceleme

Yalnızca zamanında teslim edilen projeler ön incelemeye alınır. Ön inceleme aşamasında başvuru sahibinin, ortaklarının ve proje konularının başvuru rehberinde belirtilen kriterlere uygunluğu yönünden ön inceleme yapılır. Ön incelemeye ilişkin hususlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Başvuru rehberinde belirtilen uygunluk kriterlerine uymayan başvurular reddedilir. Ayrıca bu hususların değerlendirme sürecinin herhangi bir aşamasında tespit edilmesi halinde de söz konusu projeler reddedilir, bu durumun sözleşme imzalandıktan sonra tespit edilmesi halinde ise sözleşmeler feshedilir.

b) Ajans ön inceleme ve değerlendirme sürecinde, başvuru sahibinden başvuru ve diğer belgelere ilişkin olarak bilgi ve belge isteyebilir.

Diğer taraftan Ajans başvuru rehberinde, başvuru formu dışında bazı bilgi ve belgelerin sunulmasının zorunlu olması yahut onay gerektiren işlem olması halinde yetkili makamlardan alınan onayın başvuru aşamasında sunulması gibi ek kriterler belirleyebilir. Böyle durumlarda tanımlanan ek kriterlerin yerine getirilmemesi projenin ön inceleme aşamasında reddedilmesine yol açar. Bunun dışında Ajans değerlendirme sürecini etkilemeyeceğini düşündüğü belgeleri ön inceleme ve değerlendirme aşamalarının herhangi bir zamanında başvuru sahibinden talep edebilir. Başvuru sahibi, Ajans tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmak zorundadır. Talep edilen bilgi ve belgeleri Ajans tarafından başvuru rehberinde belirlenen zamanda sunmayan başvuru sahiplerinin başvuruları reddedilir.

Gerekli şartları taşıdığı anlaşılan projeler, bir listesi hazırlanarak teknik ve mali değerlendirme sürecine alınır. Gerekli şartları taşımadığı sonradan öğrenilen başvurular değerlendirme sürecinin hangi aşamasında olursa olsun ön incelemede elenmiş kabul edilir.

Başvurular öncelikle şekli uygunluk açısından idari kontrole tabi tutulacaktır. Bu kapsamda, aşağıda yer alan kriterlerin yerine getirilip getirilmediği kontrol edilmektedir. İstenilen bilgilerden herhangi biri eksik veya yanlış ise, proje teklifi yalnızca bu esasa dayanarak reddedilebilir ve proje teklifi bu noktadan sonra artık değerlendirilmeyecektir.

UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ

KRİTERLER	Evet	Hayır
1. Başvuru, sistem üzerinde standart formata uygun, Türkçe olarak hazırlanmıştır.		
2. Başvuru Formu, Bütçe, Mantıksal Çerçeve ve Özgeçmiş(ler) sistem üzerinde uygun şekilde doldurulmuştur.		
3. Projenin süresi, izin verilen asgari (6 ay) ve azami (15 ay) süreleri aşmamaktadır.		
4. Talep edilen destek oranı, uygun toplam bütçenin %75'inden fazla ve %25'inden az değildir.		
5. Talep edilen destek tutarı, izin verilen asgari destek tutarından (250.000 TL) düşük ve azami destek tutarından (1.500.000 TL) yüksek değildir.		
6. KAYS'tan indirilen proje taahhünamesinin başvuru sahibinin yetkili temsilcisi tarafından e-imza ile imzalanmış veya taahhünamenin ıslak imzalı hali kargo/elden/e-posta yollarından birisiyle Ajansa iletilmiştir.		
7. Başvuru sahibi ve varsa ortak kurumun/kuruluşun mali durumunu gösteren belgeler KAYS'a yüklenmiştir.		
8. Toplam maliyeti KDV dahil 20.000 TL üstü mal ve hizmet alımları ve yapım işlerine yönelik satın alımlarda her bir kalem için alınacak 2 proforma fatura veya teklif mektubu KAYS'a yüklenmiştir.		
9. Toplam maliyeti KDV dahil 20.000 TL üstü mal ve hizmet alımları ve yapım işlerine yönelik satın alımlarda her bir kalem için teknik şartname/teknik özellikler listesi (Uygulama döneminde alınacak makine ve ekipmanın teknik özellikleri ile hizmetin niteliğini belirten belgeler) KAYS'a yüklenmiştir.		
10. Küçük ölçekli yapım işi içeren projeler için yapım işine ait vaziyet planı ile yapım işine ait teknik çizimler ve görseller KAYS'a yüklenmiştir.		
11. Projenin uygulanması için mevzuat gereğince ilgili makamlardan alınması gerekli olan her türlü izin, ruhsat, yetki belgesi, lisans gibi belgeler KAYS'a yüklenmiştir.		
12. Projede değerlendirilmesinde faydalı olabileceği düşünülen destekleyici dokümanlar (yerli malı belgesi, fizibilite raporları, iş planları, teknik çizimler, iş akış şemaları, proje yerine ait görseller vb.) KAYS'a yüklenmiştir.		

Ön inceleme kapsamında uygunluk kontrolü gerçekleştirilir. Başvuru sahibinin, ortaklarının (ve varsa iştirakçilerinin) ve projelerin bu rehberin 2.1.1 ve 2.1.2 bölümlerinde verilen kriterlere uygunluğunun kontrolü aşağıda yer alan listeye göre yapılır.

UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ

KRİTERLER	Evet	Hayır
1. Başvuru sahibi uygundur.		
2. Ortak(lar) uygundur.		
3. Proje TR41 Düzey 2 Bölgesinde (Bursa, Eskişehir, Bilecik) uygulanacaktır.		
4. Başvuru sahibi bu mali destek programı kapsamında, en fazla 2 (iki) proje başvurusunda bulunmaktadır.		

Sadece ön incelemeyi geçen başvurular değerlendirme işleminin sonraki safhalarına alınacaktır.

2.3.2. Teknik ve Mali Değerlendirme

Teklif edilen bütçe de dâhil olmak üzere başvurular, aşağıda yer alan Değerlendirme Tablosundaki kriterlere göre değerlendirilecektir. Değerlendirmede sırası ile başvuranın mali ve yönetim kapasitesi, proje konusunun programın amaç ve öncelikleri ile ilgiliği, önerilen metodolojinin kalitesi ve geçerliliği, projenin destek sonrası sürdürülebilirliği ile projenin bütçe ve maliyet etkinliği göz önüne alınacaktır.

Bu değerlendirmenin sonunda altmış beş (65) ve üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenir. Başvurular en yüksek puanı alan tekliften başlayarak sıralanır ve destek dağıtımı bu rehberde belirtilen teklif çağrısının toplam bütçesi çerçevesinde söz konusu sıralamaya göre yapılır. Bir başvuru sahibinin birden fazla başarılı projesi varsa, sözleşmeler imzalanmadan önce başvuru sahibine başarılı olduğu projeler içinden hangisine destek almak istediği konusunda seçim hakkı tanınır. Eşit puan alan başarılı projeler bakımından; söz konusu mali destek programında aynı yararlanıcı tarafından sunulan tek proje başvurusu niteliğinde olanlara öncelik verilir. Bu hususta eşitlik olması halinde öncelikle ilgililik bölümü için bağımsız değerlendiricilerin verdikleri puanların ortalaması; bunun da eşit olması halinde mali ve operasyonel kapasite bölümünden alınan puanların ortalaması en yüksek olanlar dikkate alınır, bu hususta da eşitlik olması halinde başvuru tarihi ve saati esas alınır. Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için, toplam başarı puanına ek olarak, değerlendirme tablosunun ilk iki bölümünde incelenen mali ve operasyonel kapasite bakımından en az 13 puan (20 puan üzerinden) ve ilgililik bakımından da en az 15 puan (25 puan üzerinden) alması koşulu aranacaktır.

Genel Sekreter, teknik değerlendirme sonunda başarılı olan projelerin bütçe incelemesini yapar veya yaptırır; sonrasında ise asıl ve yedek projeleri yerli malı belgesine sahip mal alımını taahhüt etmesi bakımından da inceler ya da inceletir.

ÖNEMLİ UYARI: Yerli malı alımı taahhüdünün revize edilmiş proje bütçesine oranı en az yüzde yirmi ise 1, en az yüzde otuz ise 2, en az yüzde kırk ise 3, en az yüzde elli ise 4, yüzde yetmiş beş ve fazlası ise 5 puan projenin nihai değerlendirme puanına eklenir ve başarılı proje listesi bu sonuçlara göre yeniden oluşturulur.

DEĞERLENDİRME TABLOSU	
Bölüm	Puan
1. Mali ve Operasyonel Kapasite	20
1.1 Başvuru sahibi ve ortakları proje yönetimi konusunda yeterli deneyime sahip mi?	5
1.2 Başvuru sahibi ve ortakları yeterli yönetim kapasitesine sahip mi? (personel, ekipman ve proje bütçesini idare edecek bilgi ve beceri dâhil olmak üzere)	10
1.3 Başvuru sahibi istikrarlı ve yeterli finansman kaynaklarına sahip mi?	5
2. İlgililik	25
2.1 Proje, teklif çağrısının amacı ile ne kadar ilgili?	5
2.2 Proje, teklif çağrısının bir veya birden fazla önceliği ile ne kadar ilgili?	10
2.3 Proje, hedef bölge(ler)nin ihtiyaçları ve sorunları ile ne kadar ilgili?	5
2.4 Hedef gruplar, nihai yararlanıcılar ve bunların sorunları yeterince tanımlanmış mı? Bu projenin söz konusu sorunları ve ihtiyaçları nasıl gidereceği açıklanmış mı?	5
3. Yöntem	25
3.1 Projenin genel tasarımı ne kadar tutarlı? (Özellikle; proje, söz konusu sorunların bir analizini yansıtıyor mu; dış faktörler göz önüne alınmış mı ve bir değerlendirme öngörüyor mu?)	6
3.2 Önerilen faaliyet ve yöntemler uygun mu, uygulanabilir mi, hedeflerle ve bütçeyle uyumlu mu?	3
3.3 Faaliyet planı açık ve tutarlı mı, yöntemler ve sorumlular belirli mi, faaliyetlerle ilgili verilen bilgiler yeterli mi?	3
3.4 Teklifte, projenin sonucuna yönelik objektif olarak doğrulanabilir göstergeler yer alıyor mu?	3
3.5 Projede genç istihdamı (18-30 yaş arası) yer alıyor mu?	5
3.6 Yerli malı makine ekipman bütçede var mıdır? Varsa buna ait yerli malı belgesi destekleyici belge olarak sunulmuş mudur? (Evet ise, bu maliyetin proje bütçesine oranı en az yüzde yirmi ise 1, en az yüzde otuz ise 2, en az yüzde kırk ise 3, en az yüzde elli ise 4, yüzde yetmiş beş ve fazlası ise 5 puan)	5
4. Etki ve Sürdürülebilirlik	15
4.1 Projenin, hedef gruplar ve Bölge üzerinde somut bir etkisi olması ve bu etkinin yayılması bekleniyor mu? Bu durum projede yeterince açıklanmış mı? (sosyal faydalar, faaliyetlerin bölgesel faydaları, yaşam kalitesinde beklenen iyileşmeler, geçici/kalıcı oluşturulan istihdam, Bölgenin genel ekonomik ortamında sağlanan gelişmeler vb. dâhil olmak üzere)	5
4.2 Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi? - mali açıdan (destek sona erdikten sonra faaliyetler nasıl finanse edilecek?) - kurumsal açıdan (faaliyetlerin devam ettirilmesine imkan tanıyan yapılar proje sonunda da devam edecek mi? Projenin sonuçları yerel olarak sahiplenilecek mi? Proje çıktılarının sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli olan işletme ve yönetim modeli tanımlanmış mı ve uygulanabilir mi) - Proje sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösteriyor mu?	10
5. Bütçe ve Maliyet Etkinliği	15
5.1 Tahmini maliyetler ile beklenen sonuçlar arasındaki oran yeterli mi?	5
5.2 Yapılması öngörülen harcamalar projenin uygulanması için gerekli ve	10

gerçekçi (piyasa koşullarına uygun) mi?	
TOPLAM	100

2.4. Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi

2.4.1. Bildirimin İçeriği

Başvuru sahiplerine, başvurularının sonucuna ilişkin durum elektronik olarak bildirilecektir.

Başvurunun reddedilmesi veya destek verilmemesi kararı, aşağıda belirtilen gerekçelere dayandırılacaktır:

- Taahhütname, son başvuru tarihinden sonra alınmıştır;
- Başvuru eksiktir veya belirtilen kriterlere uygun değildir;
- Başvuru sahibi veya ortaklarından biri ya da birkaçı uygun değildir;
- Proje uygun değildir (örneğin teklif edilen projenin program kapsamında olmaması, teklifin izin verilen azami süreyi aşması, talep edilen katkının izin verilen azami katkıdan daha fazla veya asgari katkıdan daha az olması vb.);
- Proje, konuyla yeterince ilgili değildir ve/veya başvuru sahibinin mali ve operasyonel kapasitesi yeterli değildir;
- Talep edilen destekleyici belgelerin biri ya da birkaçı belirtilen son tarihten önce teslim edilmemiştir;
- Proje, teknik ve mali açıdan, seçilmiş olan diğer projelere göre daha az puan almıştır;
- Bu rehberde bulunan herhangi başka bir kritere uyulmamıştır.

UYARI: Ajansın bir başvuruyu reddetme ya da destek vermeme kararı nihaidir. Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği gereğince, Değerlendirme süreci tamamlandıktan ve Yönetim Kurulu tarafından başarılı projeler onaylandıktan sonra projelerin tekrar değerlendirilmesi mümkün değildir.

2.4.2. Öngörülen Zaman Çizelgesi

Değerlendirme sonuçları hakkında başvuru sahiplerini bilgilendirmek için Ajansın planladığı tahmini dönem **Temmuz 2022**'dir. Bu tarih kesin olmayıp, proje sayısı, onay süreçleri ve diğer etkenlere göre değişebilecektir.

2.5. Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları

Sözleşme imzalanmadan önce Ajans, gerektiğinde başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir. Ajans, başvuru aşamasında sunulan taahhütnamenin başvuru sahibinin yetkili temsilcisi tarafından imzalanmış olduğunu, başarılı olan projelerden istenecek imza sirküleri veya vekaletname gibi belgeler üzerinden kontrol edecektir. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından ilan edilmesinden itibaren 15 (on

beş) iş günü içinde ek bilgi ve belgeleri elektronik ortama yükler ve varsa matbu olarak teslim edilmesi gerekenleri Ajansa teslim eder. Sözleşmeler, gerekli belgelerin temininden sonra başvuru sahiplerine 5 (beş) iş günü içinde elektronik ortam üzerinden bildirilir ve bildirim takip eden beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayılır. Tebliği müteakip en geç 10 (on) iş günü içinde e-imza ile imzalanır. E-imza kullanılamaması durumunda Ajansa başvuru yapılır. Bu süre zarfında Ajansa başvurmayan başvuru sahipleri söz konusu destekten feragat etmiş sayılır. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla yedek listede yer alan başvuru sahipleri için en yüksek puanlı projeden başlamak üzere yukarıdaki süreç aynı şekilde işletilir. Aynı süre içerisinde mücbir bir sebepten ötürü sözleşme imzalamaya gelemeyeceğini bildiren başvuru sahiplerine 10 (on) günlük ilave süre tanınabilir. Sunulan belgelerin gerçeğe aykırı yahut KAYS'ta yer alan bilgi ve belgelerden farklı olması durumunda da başvuru sahibiyile sözleşme imzalanmaz. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla, yedek listede yer alan başvuru sahipleri sözleşme imzalamak üzere en yüksek puanlı projeden başlamak üzere sözleşme imzalamaya davet edilir. Yedek listeden davet usulü bakımından da yukarıdaki hükümler aynen uygulanır.

Sözleşme özellikle aşağıda belirtilen hakları ve yükümlülükleri düzenler:

Kesin destek tutarı: Azami destek tutarı sözleşmede belirtilecektir. Bu tutar, alınan proforma faturalara göre hazırlanan bütçe çerçevesinde belirlenecektir. Kesin destek tutarı, proje sona erdiğinde ve nihai rapor sunulduğunda kesinlik kazanacaktır. Mali destek Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinin 38 inci maddesindeki istisnalar saklı kalmak kaydıyla hiçbir koşulda sözleşmede belirtilen tutarı geçemez, sözleşme tutarını aşan ek ödeme yapılamaz ve yararlanıcı tarafından aynı sözleşme kapsamında ek destek talebinde bulunulamaz.

Hedeflerin gerçekleştirilememesi: Yararlanıcının sözleşme koşullarını yerine getirmemesi halinde Ajans destek tutarını azaltabilir ve/veya o zamana kadar ödenen tutarların tamamen ya da kısmen geri ödenmesini talep edebilir. Ayrıca desteklenen proje veya faaliyet kapsamında, Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz verilmemesi, izleme ziyaretlerinde uygulama ve yönetim mekânlarına erişimin zorlaştırılması yahut engellenmesi veya projenin sözleşmeye, eklerine ve yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde Ajans, ödemeleri durdurabilir ve/veya sözleşmeyi feshederek buna ilişkin mevzuatta ve sözleşmede belirtilen hukuki yollara başvurabilir. Usulsüzlük tespiti halinde yasal süreç başlatılır ve hibe tutarının destek sözleşmesinde belirtilen oranında tazminat istenir.

Sözleşmenin değiştirilmesi: Yararlanıcıların projelerini, Ajans ile imzaladıkları sözleşme hükümleri doğrultusunda uygulamaları esastır. Ancak sözleşmenin imzalanmasından sonra projenin uygulanmasını zorlaştıracak veya geciktirecek önceden öngörülemeyen ve beklenmeyen durum yahut mücbir sebep söz konusu ise sözleşme tarafların mutabakatı ile uygulamanın herhangi bir safhasında değiştirilebilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı durdurulabilir.

Sözleşme süresi proje veya faaliyetin yürütülmesini büyük ölçüde zorlaştıran veya geçici olarak imkânsız hale getiren; yargı süreci, beklenmeyen hâl veya mücbir sebepler dışında uzatılamaz.

Raporlar: Yararlanıcılar, uygulama sürecinde, projede kaydedilen ilerleme ve gerçekleştirmeleri içeren raporlar sunmak zorundadır. Bunlar; sözleşmede belirtilen dönemlerde sunulacak ara raporlar ve proje faaliyetlerinin tamamlanmasını takiben sunulacak nihai rapor rapordan oluşmaktadır. Ayrıca Ajans, yararlanıcıdan ilave bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

Mali destek ödemeleri: Sözleşmeden sonra destek miktarının %40'ı yararlanıcıya ait (sözleşmede belirtilen) banka hesabına ön ödeme olarak aktarılır. Sözleşme öncesi yararlanıcının ve projenin risk ve ihtiyaç durumunu değerlendirmek amacıyla, Ajans tarafından ön izleme ziyaretleri yapılabilir ve bunun sonucunda ön ödeme oranı düşürülebilir/yeniden belirlenebilir.

Ajans tarafından ön ödeme sonrasında yapılacak diğer ödemeler (ara ödeme ve nihai ödeme), hak ediş esasına göre gerçekleştirilir. Buna göre, ön ödeme tutarının ve aynı oranda yararlanıcının eş finansman tutarının usulüne uygun harcandığını gösteren belgelerin ara/nihai raporlarla birlikte Ajansa sunulması, ilgili raporların Ajans tarafından incelenip uygun bulunması ve onaylanmasından sonra; (sözleşmede aksi belirtilmediği takdirde) ara ödeme destek miktarının en fazla % 40'ı oranında olabilir. Ara ödeme tutarı hesaplanırken gerçekleşen uygun maliyetler toplamı ile hibe oranı çarpılır, bu tutardan ön ödeme tutarı çıkarılarak ara ödeme tutarı bulunur. Her halükarda destek miktarının en az %20'si nihai ödemede gerçekleştirilir. Nihai ödeme mali destek yararlanıcısının projesini tamamlayıp Ajansa proje nihai raporunu sunmasından itibaren 60 gün içinde gerçekleştirilir. Yararlanıcı tarafından ilgili raporlar sunulmadan ve usulüne uygun ödeme talebinde bulunulmadan, yararlanıcıya hiçbir ödeme yapılmaz.

ÖDEME ADI	ÖDEME ORANI	HESAPLAMA TÜRÜ	ÖDEME SÜRESİ
Ön Ödeme	%40	Risk Değerlendirme	Sözleşme + 45 Gün
Ara Ödeme	Tahmini %40	Hak Ediş Usulü	Rapor Teslimi + 40 Gün
Nihai Ödeme	Tahmini %20	Hak Ediş Usulü	Rapor Teslimi + 60 Gün

Projeye ait kayıtlar: Yararlanıcı, proje uygulanmasına dair tüm hesap ve kayıtları şeffaf bir şekilde tutmakla yükümlüdür. Bu kayıtlar proje uygulaması sona erdikten sonra on yıl süreyle saklanmalıdır.

Denetim: Gerektiğinde yapılacak denetimler sırasında yararlanıcı, proje uygulama ve yönetim mekânlarına erişimi zorlaştırmamak yahut engellemek ve talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi görevli personele zamanında sunmak zorundadır. Sözleşme hükümleri, Ajans tarafından hem kayıtlar üzerinde hem de yerinde yapılabilecek denetimlere olanak tanıyacaktır.

Bütün projelerden denetim raporu talep edilir. Bu denetim Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşları ile serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler tarafından yapılabilir. Projelerin denetimi Ajans tarafından da yaptırılabilir. Bu durumda denetim maliyeti proje bütçesinde yer almaz. Ajans kamu kurum ve kuruluşlarını dış denetim kuralından muaf tutabilir.

Tanıtım ve görünürlük: Yararlanıcılar, ortakları ve alt yükleniciler, hizmet, mal alımı ve yapım işleri faaliyetlerinde Ajansın sağladığı mali desteği ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın genel koordinasyonunu görünür kılmak ve tanıtmak için, Ajansın internet sitesinde (www.bebka.org.tr) yayınlanan "Tanıtım ve Görünürlük Rehberi"ne uygun olarak gerekli önlemleri alır.

Satın alma işlemleri: "Yararlanıcıların desteklenen projeleri kapsamında yapacakları ihale ve satın alma faaliyetleri, satın alma ve ihale usul ve esasları doğrudan kanun veya yönetmelikle belirlenen kurum ve kuruluşlar bakımından kendi mevzuatlarına göre, diğer kişi, kurum ve kuruluşlar bakımından ise Proje Uygulama Rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre yapılır

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 63'üncü maddesinde yapılan değişiklik ve Kamu İhale Kurumu Başkanlığının 11.04.2018 tarihli ve 60122325-10367 sayılı yazısında yer alan "Mal alımı ihalelerinde yerli malı teklif eden istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanabilir. Ancak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak orta ve yüksek teknolojili sanayi ürünleri arasından belirlenen ve her yıl ocak ayında Kurum tarafından ilan edilen listede yer alan malların ihalelerinde yerli malı teklif eden istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması zorunludur." hükmü uyarınca mal alımı ihalelerinde yerli istekliler lehine %15 oranında fiyat avantajı sağlanacaktır.

Yürütülen programlar kapsamında alımı desteklenen alet, teçhizat, yazılım, malzeme ve sistemler ile yapımı gerçekleştirilen tesislerin mülkiyeti ve bunlar üzerindeki fikri mülkiyet hakları yararlanıcıya aittir. Yararlanıcının, sözleşme kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin, genel sekreterin gerekçeli ve yazılı izni olmaksızın proje süresince ve projenin sona ermesinden itibaren üç yıl süreyle üzerinde üçüncü kişi lehine aynı ya da şahsi hak tesis edemeyeceği ve projede belirtilen iş yeri dışında kullanamayacağı, aksi halde destek miktarının iki katı tutarında Ajansa tazminat ödeyeceği hususu sözleşmede yer alır.

2.6. Performans Göstergeleri

2.6.1. Proje Bazında Performans Göstergeleri

Projenin konusu ve faaliyetlerin tamamlanma süreleri dikkate alınarak, proje başlangıcında, proje süresince, proje sonunda ve sonrasında üç yıl boyunca ölçülebilir olan ve KAYS'ta proje düzeyinde tanımlanmış göstergelerden en az 3'ünü seçmek ve bu göstergelerin mevcut durumlarını yazmak zorundadır. Seçilen göstergelerin hedef değerleri ise, doğrudan proje ile sağlanacak katkılar dikkate alınmak suretiyle, projenin hedef ve

önceliklerine göre belirtilir. (En az üç performans göstergesi belirlenmeyen projeler değerlendirme aşamasında ilgili kısımdan puan alamayacaktır.)

Performans göstergelerinin projenin beklenen sonuçlarıyla uyumlu, ölçülebilir, gerçekçi ve proje süresi içerisinde gerçekleştirilebilir olmasına dikkat edilmelidir. Başvuru sahibi tarafından seçilecek performans göstergeleri, projenin destek almaya hak kazanması halinde, sözleşme aşamasında Ajans tarafından revize edilebilir.

Burada seçilecek göstergeler dışında projeye dair ek göstergeler olması durumunda bu ek göstergelerin mantıksal çerçevede belirtilmesi yeterli olacaktır. **Uygulama aşamasında performans göstergelerinin doğrulama kaynakları ile ilgili ilave belge istenecektir.**

Proje kapsamında yerli malı belgesine sahip mal alımı taahhüdü varsa ayrıca bir performans göstergesi olarak belirlenir ve proje sonunda bu taahhüdün gerçekleştirilmemesi halinde destek tutarının yüzde 5'inden az olmamak üzere uygulanacak ilave cezai şartta sözleşmede yer verilir.

Kod	Gösterge Adı	Birim	Gösterge Açıklaması
G1	Sürekli İstihdam	Kişi	1 yıldan uzun süreli istihdam edilen toplam kişi sayısı (proje ekibi dışında)
G2	Geçici İstihdam	Kişi	1 yıldan kısa süreli istihdam edilen toplam kişi sayısı (proje ekibi dışında)
G5	İstihdam Edilen Genç Sayısı	Kişi	Faydalanıcı işletmede geçici veya sürekli istihdam edilen genç sayısı (18-30 yaş) (proje ekibi dışında)
G7	Eğitim Sayısı	Adet	Proje kapsamında düzenlenen eğitim sayısı
G8	Eğitim Süresi	Saat	Proje kapsamında düzenlenen eğitimlerin süresi
G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi	Proje kapsamında düzenlenen eğitimlere katılan kişi sayısı
TK23	Açık Alan Büyüklüğü	m ²	Proje kapsamında yeni kurulan veya rehabilite edilen tesisin/yapının açık alan büyüklüğü
TK24	Kapalı Alan Büyüklüğü	m ²	Proje kapsamında yeni kurulan veya rehabilite edilen tesisin/yapının kapalı alan büyüklüğü
TK28	Projeden Faydalanan Köy Sayısı	Adet	Proje kapsamında sağlanan desteklerden faydalanan köy sayısı
TK29	Projeden Faydalanan Mahalle Sayısı	Adet	Proje kapsamında sağlanan desteklerden faydalanan mahalle sayısı
TK33	Soğuk Zincire Dahil Edilen Süt Kapasitesi	lt	Proje kapsamında soğuk zincire dahil edilen süt kapasitesi
TK38	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik tesis sayısı

TK39	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Kapasitesi	m ³ , Adet, ton, kg	Proje kapsamında tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik tesis kapasitesi
TK40	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Proje kapsamında tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik tesis sayısı
TK41	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	m ³ , Adet, ton, kg	Proje kapsamında tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik tesis kapasitesi
TK42	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet	Proje kapsamında tarımsal ürünlerin paketlenmesine yönelik tesis sayısı
TK43	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Kapasitesi	m ³ , Adet, ton, kg	Proje kapsamında tarımsal ürünlerin paketlenmesine yönelik tesis kapasitesi
TK47	Rehabilite Edilen ve Kurulan Kooperatif, Üretici Birliği, İşletme Sayısı	Adet	Proje kapsamında rehabilite edilen ve kurulan kooperatif, üretici birliği, işletme sayısı
TK48	Yöresel Ürün Marka Başvuru Sayısı	Adet	Proje kapsamında yöresel ürün marka başvuru sayısı
TK50	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Başvuru Sayısı	Adet	Proje kapsamında yöresel ürün coğrafi işaret başvuru sayısı
TK53	Bölgeye Özgü Pazarlama Portalı Sayısı	Adet	Proje kapsamında geliştirilen bölgeye özgü tarımsal ürünlerin tanıtım, satış ve pazarlamasına yönelik portal sayısı
TK58	Erişim Sağlanan Yeni Pazar Sayısı	Adet	Proje kapsamında yürütülen pazar analizi sonucunda erişim sağlanan yeni pazar sayısı

2.6.2. Program Bazında Performans Göstergeleri

Ajans, programın tamamlanmasının ardından etki değerlendirmesi yapmak amacıyla aşağıdaki tabloda yer alan performans göstergelerini kullanacaktır. Bu göstergeler başvuru sahipleri için bağlayıcı nitelikte olmayıp, bilgi amaçlı sunulmaktadır.

Gösterge Adı		Birim
G1	Sürekli İstihdam	Kişi
G5	İstihdam Edilen Genç Sayısı	Kişi
S1	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	Kişi
K18	Ürün Çeşidi Sayısı	Adet
K25	Marka Tescil Sayısı	Adet
TK39	Tarımsal Ürünlerin Depolanmasına Yönelik Tesis Sayısı	Adet

Gösterge Adı		Birim
TK40	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
TK42	Tarımsal Ürünlerin Paketlenmesine Yönelik Tesis Sayısı	Adet
T34	Modernize Edilen veya Kurulan Alternatif Turizm Tesis Sayısı	Adet
A31	Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Elektrik Üretim Kapasitesi	Adet
A36	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elde Edilen Elektrik Enerjisi	kWh
K31	Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	Adet
TK57	İhracatına ve/veya Bölge Dışına Satış Yapılmaya Başlanan Organik Ürün Sayısı	Adet, ton, m ³
T49	Yenilenebilir Enerjiyi Kullanmaya Başlayan Unsur Sayısı	Adet
K54	Atıktan Elde Edilen Ürün Sayısı	Adet
K55	Atıktan Elde Edilen Ürün Miktarı	Adet, ton, m ³
TK61	Yenilikçi Tarım Uygulamaları Gerçekleştiren Üretici Sayısı	Adet
K65	Açılan yeni satış noktası/bayi sayısı	Adet
TK49	Yöresel Ürün Marka Tescili Sayısı	Adet
TK51	Yöresel Ürün Coğrafi İşaret Tescil Sayısı	Adet

3. EKLER

Tablo 1. İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2017) Kapsamında Birinci ve İkinci Kademe Dışında Yer Alan İlçeler

İL	İLÇE
BURSA	BÜYÜKORHAN
	GÜRSU
	HARMANCIK
	İZNİK
	KARACABEY
	KELES
	MUSTAFAKEMALPAŞA
	ORHANELİ
ESKİŞEHİR	YENİŞEHİR
	ALPU
	BEYLİKOVA
	ÇİFTELER
	GÜNYÜZÜ
	HAN
	İNÖNÜ
	MAHMUDİYE
	MİHALGAZİ
	MİHALIÇCIK
	SARICAKAYA
	SEYİTGAZİ
BİLECİK	SİVRİHİSAR
	GÖLPAZARI
	İNHİSAR
	OSMANELİ
	PAZARYERİ
	SÖĞÜT
YENİPAZAR	

Tablo 2. Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Çalışması (YER-SİS)
Kapsamında 1. ve 2. Kademe İllerde Yer Alan Kırsal Yerleşim Merkezleri (SEGE 2017)

İl	İlçe	Köy
Bilecik	Merkez	Abadiye
Bilecik	Merkez	Ahmetpınar
Bilecik	Bozüyük	Aksutekte
Bilecik	Merkez	Alpağut
Bilecik	Merkez	Aşağıköy
Bilecik	Merkez	Bahçecik
Bilecik	Merkez	Bayırköy
Bilecik	Merkez	Beyce
Bilecik	Bozüyük	Camiliyayla
Bilecik	Merkez	Cumalı
Bilecik	Bozüyük	Çamyayla
Bilecik	Bozüyük	Çaydere
Bilecik	Merkez	Çukurören
Bilecik	Bozüyük	Delielmacık
Bilecik	Merkez	Dereşemsettin
Bilecik	Bozüyük	Dombayçayırı
Bilecik	Bozüyük	Düzağaç
Bilecik	Bozüyük	Eceköy
Bilecik	Bozüyük	Erikli
Bilecik	Bozüyük	Gökçeli
Bilecik	Bozüyük	Göynücek
Bilecik	Bozüyük	Günyarık
Bilecik	Merkez	Hasandere
Bilecik	Merkez	İlyasbey
Bilecik	Bozüyük	Kandilli
Bilecik	Bozüyük	Kapanalan
Bilecik	Merkez	Karaağaç
Bilecik	Bozüyük	Karaçayır
Bilecik	Merkez	Kendirli
Bilecik	Bozüyük	Ketenlik
Bilecik	Bozüyük	Kızılcapınar
Bilecik	Bozüyük	Kızıltepe
Bilecik	Merkez	Koyunköy
Bilecik	Merkez	Kurtköy
Bilecik	Bozüyük	Kuyupınar
Bilecik	Merkez	Küplü
Bilecik	Bozüyük	Muratdere
Bilecik	Merkez	Okluca
Bilecik	Bozüyük	Osmaniye
Bilecik	Bozüyük	Poyra
Bilecik	Bozüyük	Saraycık
Bilecik	Merkez	Selöz
Bilecik	Merkez	Şükraniye

İl	İlçe	Köy
Bilecik	Merkez	Abbaslık
Bilecik	Bozüyük	Akçapınar
Bilecik	Bozüyük	Alibeydüzü
Bilecik	Bozüyük	Aşağıarmutlu
Bilecik	Merkez	Ayvacık
Bilecik	Merkez	Başköy
Bilecik	Merkez	Bekdemir
Bilecik	Bozüyük	Bozalan
Bilecik	Bozüyük	Cihangazi
Bilecik	Merkez	Çakırpınar
Bilecik	Merkez	Çavuşköy
Bilecik	Bozüyük	Çokçapınar
Bilecik	Bozüyük	Daridere
Bilecik	Merkez	Deresakarı
Bilecik	Bozüyük	Dodurga
Bilecik	Bozüyük	Dübekli
Bilecik	Bozüyük	Düzdağ
Bilecik	Merkez	Elmabahçe
Bilecik	Merkez	Erkoca
Bilecik	Merkez	Gökpınar
Bilecik	Merkez	Gülümbe
Bilecik	Bozüyük	Hamidiye
Bilecik	Merkez	İkizce
Bilecik	Merkez	İlyasça
Bilecik	Merkez	Kapaklı
Bilecik	Bozüyük	Karaağaç
Bilecik	Bozüyük	Karabayır
Bilecik	Merkez	Kavaklı
Bilecik	Merkez	Kepirler
Bilecik	Merkez	Kınık
Bilecik	Merkez	Kızıldamlar
Bilecik	Bozüyük	Kovalıca
Bilecik	Bozüyük	Kozpınar
Bilecik	Merkez	Kuyubaşı
Bilecik	Merkez	Künceğiz
Bilecik	Bozüyük	Metristepe
Bilecik	Merkez	Necmiyeköy
Bilecik	Bozüyük	Ormangüzle
Bilecik	Merkez	Ören
Bilecik	Bozüyük	Revnak
Bilecik	Merkez	Selbükü
Bilecik	Merkez	Sütlük
Bilecik	Merkez	Taşçılar

İl	İlçe	Köy
Bilecik	Merkez	Ulupınar
Bilecik	Bozüyük	Yeniçepni
Bilecik	Merkez	Yeniköy
Bilecik	Bozüyük	Yeşilçukurca
Bursa	Kestel	Ağlaşan
Bursa	İnegöl	Akbaşlar
Bursa	İnegöl	Akıncılar
Bursa	Kestel	Aksu
Bursa	Kestel	Alaçam
Bursa	Mudanya	Altıntaş
Bursa	Nilüfer	Atlas
Bursa	Mudanya	Aydınpınar
Bursa	İnegöl	Babaoğlu
Bursa	Mudanya	Bademli
Bursa	Osmangazi	Bağlı
Bursa	İnegöl	Bahçekaya
Bursa	Mudanya	Balabancık
Bursa	Nilüfer	Başköy
Bursa	İnegöl	Bayramşah
Bursa	İnegöl	Boğazköy
Bursa	Nilüfer	Büyükbalıklı
Bursa	Gemlik	Büyükkuşla
Bursa	İnegöl	Cerrah
Bursa	Gemlik	Cihatlı
Bursa	Osmangazi	Çağlayan
Bursa	Orhangazi	Çakırlı
Bursa	Nilüfer	Çatalağıl
Bursa	İnegöl	Çavuşköy
Bursa	Nilüfer	Çaylı
Bursa	Mudanya	Çayönü
Bursa	Mudanya	Çekrice
Bursa	Orhangazi	Çeltikçi
Bursa	Mudanya	Çınarlı
Bursa	İnegöl	Çitli
Bursa	Nilüfer	Dağyenice
Bursa	Kestel	Derekızık
Bursa	İnegöl	Deydinler
Bursa	Osmangazi	Doğancı
Bursa	İnegöl	Doğanyurdu
Bursa	Kestel	Dudaklı
Bursa	Osmangazi	Dürdane
Bursa	Mudanya	Eğerce
Bursa	Mudanya	Emirleryenicesi
Bursa	Kestel	Erdoğan
Bursa	İnegöl	Esenköy

İl	İlçe	Köy
Bilecik	Merkez	Vezirhan
Bilecik	Bozüyük	Yenidodurga
Bilecik	Bozüyük	Yeniüreğil
Bursa	Gemlik	Adliye
Bursa	Osmangazi	Ahmetbey
Bursa	Orhangazi	Akharem
Bursa	Mudanya	Akköy
Bursa	Osmangazi	Aksungur
Bursa	İnegöl	Alibey
Bursa	İnegöl	Aşağıballık
Bursa	Osmangazi	Avdancık
Bursa	Nilüfer	Ayvaköy
Bursa	Kestel	Babasultan
Bursa	Nilüfer	Badırğa
Bursa	İnegöl	Bahariye
Bursa	Yıldırım	Balaban
Bursa	Kestel	Barakfakih
Bursa	Orhangazi	Bayırköy
Bursa	İnegöl	Bilalköy
Bursa	Kestel	Burhaniye
Bursa	Osmangazi	Büyükdeliller
Bursa	İnegöl	Cemiyet
Bursa	Orhangazi	Cihanköy
Bursa	Yıldırım	Cumalıkızık
Bursa	Mudanya	Çağrısan
Bursa	Mudanya	Çamlık
Bursa	Kestel	Çataltepe
Bursa	Osmangazi	Çaybaşı
Bursa	İnegöl	Çaylıca
Bursa	İnegöl	Çayyaka
Bursa	İnegöl	Çeltikçi
Bursa	Mudanya	Çepni
Bursa	İnegöl	Çiftlikköy
Bursa	Osmangazi	Dağakça
Bursa	Mudanya	Dedeköy
Bursa	Mudanya	Dereköy
Bursa	İnegöl	Dipsizgöl
Bursa	Nilüfer	Doğanköy
Bursa	İnegöl	Dömez
Bursa	Orhangazi	Dutluca
Bursa	İnegöl	Edebey
Bursa	İnegöl	Elmaçayır
Bursa	Gemlik	Engürücük
Bursa	Mudanya	Esence
Bursa	İnegöl	Eski Bahçekaya

İl	İlçe	Köy
Bursa	İnegöl	Eskikaracakaya
Bursa	Mudanya	Evciler
Bursa	Nilüfer	Fadıllı
Bursa	İnegöl	Fevziye
Bursa	İnegöl	Fındıklı
Bursa	Orhangazi	Gedelek
Bursa	Orhangazi	Gemiç
Bursa	Nilüfer	Gökçe
Bursa	Kestel	Gölbaşı
Bursa	Orhangazi	Gölyaka
Bursa	Kestel	Gözede
Bursa	Osmangazi	Gündoğdu
Bursa	Osmangazi	Güneybayır
Bursa	İnegöl	Güneykeşane
Bursa	Orhangazi	Gürle
Bursa	Mudanya	Güzelyalı Burgaz
Bursa	Mudanya	Güzelyalı Siteler
Bursa	İnegöl	Güzelyurt
Bursa	İnegöl	Halhalca
Bursa	Yıldırım	Hamamlıkızık
Bursa	İnegöl	Hamidiye
Bursa	İnegöl	Hamzabey
Bursa	Mudanya	Hançerli
Bursa	Mudanya	Hasköy
Bursa	İnegöl	Hayriye
Bursa	İnegöl	Hilmiye
Bursa	Osmangazi	Hüseyinalan
Bursa	İnegöl	İclaliye
Bursa	Nilüfer	İnegazi
Bursa	Nilüfer	İrfaniye
Bursa	Nilüfer	Kadriye
Bursa	Gemlik	Karacaali
Bursa	İnegöl	Karagölet
Bursa	Osmangazi	Karaislah
Bursa	İnegöl	Karalar
Bursa	Gemlik	Katırlı
Bursa	İnegöl	Kayapınar
Bursa	Kestel	Kazancı
Bursa	İnegöl	Kestanealanı
Bursa	İnegöl	Kıran
Bursa	Nilüfer	Konaklı
Bursa	Nilüfer	Korubaşı
Bursa	Kestel	Kozluören
Bursa	Mudanya	Kumyaka
Bursa	İnegöl	Kurşunlu

İl	İlçe	Köy
Bursa	İnegöl	Eskiköy
Bursa	İnegöl	Eymir
Bursa	Gemlik	Fevziye
Bursa	Gemlik	Fındıcak
Bursa	Orhangazi	Fındıklı
Bursa	İnegöl	Gedikpınar
Bursa	Gemlik	Gençali
Bursa	Osmangazi	Gökçeören
Bursa	Kestel	Gölcük
Bursa	Mudanya	Göynüklü
Bursa	İnegöl	Gülbağçe
Bursa	İnegöl	Gündüzlü
Bursa	Osmangazi	Güneybudaklar
Bursa	Nilüfer	Güngören
Bursa	Gemlik	Güvenli
Bursa	Mudanya	Güzelyalı Eğitim
Bursa	Mudanya	Güzelyalı Yalı
Bursa	İnegöl	Hacıkara
Bursa	İnegöl	Hamamlı
Bursa	Gemlik	Hamidiye
Bursa	İnegöl	Hamitabat
Bursa	Orhangazi	Hamzalı
Bursa	İnegöl	Hasanpaşa
Bursa	Gemlik	Haydariye
Bursa	Orhangazi	Heceler
Bursa	İnegöl	Hocaköy
Bursa	Mudanya	İşıklı
Bursa	İnegöl	İhsaniye
Bursa	Mudanya	İpekyayla
Bursa	İnegöl	İsaören
Bursa	Osmangazi	Karabalçık
Bursa	Nilüfer	Karacaoba
Bursa	İnegöl	Karahasanlar
Bursa	İnegöl	Karakadı
Bursa	Orhangazi	Karsak
Bursa	Kestel	Kayacık
Bursa	Mudanya	Kaymakoba
Bursa	Orhangazi	Keramet
Bursa	İnegöl	Kınık
Bursa	İnegöl	Kocakonak
Bursa	İnegöl	Konurlar
Bursa	İnegöl	Kozluca
Bursa	İnegöl	Kulaca
Bursa	Gemlik	Kurşunlu
Bursa	Gemlik	Kurtul

İl	İlçe	Köy
Bursa	Nilüfer	Kuruçeşme
Bursa	Gemlik	Küçükkuşla
Bursa	Mudanya	Küçükyenice
Bursa	Kestel	Lütfiye
Bursa	Orhangazi	Mahmudiye
Bursa	Mudanya	Mesudiye
Bursa	Mudanya	Mirzaoba
Bursa	Gemlik	Muratoba
Bursa	Osmangazi	Mürseller
Bursa	Orhangazi	Narlıca
Bursa	Osmangazi	Nilüferköy
Bursa	İnegöl	Olukman
Bursa	Mudanya	Orhaniye
Bursa	Orhangazi	Ortaköy
Bursa	Kestel	Osmaniye
Bursa	İnegöl	Özlüce
Bursa	Orhangazi	Paşapınar
Bursa	İnegöl	Saadet
Bursa	İnegöl	Sarıpınar
Bursa	Osmangazi	Seç
Bursa	Osmangazi	Selçukgazi
Bursa	Kestel	Seymen
Bursa	Osmangazi	Soğukpınar
Bursa	Mudanya	Söğütözü
Bursa	İnegöl	Sulhiye
Bursa	İnegöl	Sungurpaşa
Bursa	Osmangazi	Süleymaniye
Bursa	İnegöl	Süpürtü
Bursa	İnegöl	Şehitler
Bursa	İnegöl	Şipali
Bursa	İnegöl	Tahtaköprü
Bursa	İnegöl	Tekkeköy
Bursa	İnegöl	Tokuş
Bursa	İnegöl	Turgutalpözü
Bursa	İnegöl	Tuzla
Bursa	Osmangazi	Uluçam
Bursa	Nilüfer	Unçukuru
Bursa	Mudanya	Ülkü
Bursa	Orhangazi	Üreğil
Bursa	Mudanya	Yalıçiftlik
Bursa	Mudanya	Yaylacık
Bursa	İnegöl	Yeniceköy
Bursa	Gemlik	Yeniköy
Bursa	Orhangazi	Yeniköy
Bursa	İnegöl	Yeniyörük

İl	İlçe	Köy
Bursa	Osmangazi	Küçükdeliller
Bursa	İnegöl	Küçükyenice
Bursa	İnegöl	Lütfiye
Bursa	İnegöl	Madenköy
Bursa	Nilüfer	Makşempınarı
Bursa	İnegöl	Mezit
Bursa	İnegöl	Muratbey
Bursa	Mudanya	Mürsel
Bursa	Gemlik	Narlı
Bursa	Kestel	Narlidere
Bursa	Kestel	Nüzhetiye
Bursa	Kestel	Orhaniye
Bursa	İnegöl	Ortaköy
Bursa	İnegöl	Osmaniye
Bursa	Orhangazi	Örnekköy
Bursa	İnegöl	Paşaoğlu
Bursa	İnegöl	Rüştüye
Bursa	Kestel	Saitabat
Bursa	Kestel	Sayfiye
Bursa	Osmangazi	Seferişıklar
Bursa	Kestel	Serme
Bursa	İnegöl	Soğukdere
Bursa	Kestel	Soğuksu
Bursa	Orhangazi	Sölöz
Bursa	İnegöl	Sultaniye
Bursa	İnegöl	Süle
Bursa	İnegöl	Sülüklügöl
Bursa	Gemlik	Şahinyurdu
Bursa	Kestel	Şevketiye
Bursa	Gemlik	Şükriye
Bursa	Nilüfer	Tahtalı
Bursa	Mudanya	Tirilye
Bursa	Kestel	Turanköy
Bursa	Osmangazi	Tuzaklı
Bursa	İnegöl	Tüfekçikonak
Bursa	Gemlik	Umurbey
Bursa	Nilüfer	Üçpınar
Bursa	Kestel	Ümitalan
Bursa	Kestel	Yağmurlu
Bursa	Mudanya	Yaman
Bursa	Nilüfer	Yaylacık
Bursa	Orhangazi	Yenigürle
Bursa	İnegöl	Yeniköy
Bursa	Orhangazi	Yenisölöz
Bursa	İnegöl	Yiğit

İl	İlçe	Köy
Bursa	Osmangazi	Yığıtali
Bursa	Mudanya	Yörükali
Bursa	İnegöl	Yukarıballık
Eskişehir	Tepebaşı	Ahılar
Eskişehir	Odunpazarı	Akkaya
Eskişehir	Tepebaşı	Alınca
Eskişehir	Tepebaşı	Aşağı Söğütünü
Eskişehir	Tepebaşı	Aşağıkartal
Eskişehir	Tepebaşı	Atalantekke
Eskişehir	Tepebaşı	Avlamlı
Eskişehir	Tepebaşı	Behçetiye
Eskişehir	Tepebaşı	Beyazaltın
Eskişehir	Tepebaşı	Bozdağ
Eskişehir	Tepebaşı	Cumhuriyet
Eskişehir	Odunpazarı	Çamlıca
Eskişehir	Odunpazarı	Çavlum
Eskişehir	Odunpazarı	Demirli
Eskişehir	Tepebaşı	Eğriöz
Eskişehir	Odunpazarı	Eşenkara
Eskişehir	Tepebaşı	Gökdere
Eskişehir	Odunpazarı	Gümele
Eskişehir	Tepebaşı	Hasanbey
Eskişehir	Odunpazarı	İmişçir
Eskişehir	Odunpazarı	Karaalan
Eskişehir	Odunpazarı	Karacaşehir
Eskişehir	Tepebaşı	Karaçobanpınarı
Eskişehir	Tepebaşı	Karagözler
Eskişehir	Odunpazarı	Karamustafa
Eskişehir	Odunpazarı	Karatepe
Eskişehir	Tepebaşı	Kavacık
Eskişehir	Odunpazarı	Kayapınar
Eskişehir	Odunpazarı	Kıravdan
Eskişehir	Tepebaşı	Kızılınler
Eskişehir	Tepebaşı	Kozkayı
Eskişehir	Odunpazarı	Kuyucak
Eskişehir	Tepebaşı	Mollaoğlu
Eskişehir	Tepebaşı	Musaözü
Eskişehir	Odunpazarı	Sarısungur
Eskişehir	Odunpazarı	Seklice
Eskişehir	Odunpazarı	Sultandere
Eskişehir	Odunpazarı	Süpüren
Eskişehir	Tepebaşı	Tandır
Eskişehir	Tepebaşı	Tekeçiler
Eskişehir	Odunpazarı	Türkmentokat
Eskişehir	Tepebaşı	Uludere

İl	İlçe	Köy
Bursa	Nilüfer	Yolçatı
Bursa	Mudanya	Yörükynecesi
Bursa	Yıldırım	Zeyniler
Eskişehir	Odunpazarı	Akçakaya
Eskişehir	Odunpazarı	Akpınar
Eskişehir	Odunpazarı	Aşağı Çağlan
Eskişehir	Odunpazarı	Aşağılıca
Eskişehir	Tepebaşı	Atalan
Eskişehir	Odunpazarı	Avdan
Eskişehir	Odunpazarı	Ayvacık
Eskişehir	Tepebaşı	Bektaşpınarı
Eskişehir	Tepebaşı	Boyacıoğlu
Eskişehir	Tepebaşı	Buldukpınar
Eskişehir	Tepebaşı	Çalkara
Eskişehir	Tepebaşı	Çanakırın
Eskişehir	Tepebaşı	Danişment
Eskişehir	Odunpazarı	Doğankaya
Eskişehir	Tepebaşı	Emirceoğlu
Eskişehir	Tepebaşı	Gökçekısık
Eskişehir	Odunpazarı	Gülpınar
Eskişehir	Odunpazarı	Harmandalı
Eskişehir	Tepebaşı	Hekimdağ
Eskişehir	Odunpazarı	Kanlıpınar
Eskişehir	Odunpazarı	Karacahöyük
Eskişehir	Odunpazarı	Karaçay
Eskişehir	Tepebaşı	Karadere
Eskişehir	Odunpazarı	Karahüyük
Eskişehir	Odunpazarı	Karapazar
Eskişehir	Odunpazarı	Kargın
Eskişehir	Odunpazarı	Kayacık
Eskişehir	Tepebaşı	Keskin
Eskişehir	Tepebaşı	Kızılcören
Eskişehir	Odunpazarı	Kireç
Eskişehir	Tepebaşı	Kozlubel
Eskişehir	Odunpazarı	Lütfiye
Eskişehir	Odunpazarı	Musalar
Eskişehir	Tepebaşı	Nemli
Eskişehir	Tepebaşı	Satılmışoğlu
Eskişehir	Odunpazarı	Sevinç
Eskişehir	Tepebaşı	Sulukaraağaç
Eskişehir	Tepebaşı	Takmak
Eskişehir	Tepebaşı	Taycılar
Eskişehir	Tepebaşı	Turgutlar
Eskişehir	Odunpazarı	Uluçayır
Eskişehir	Odunpazarı	Yahnıkan

İl	İlçe	Köy
Eskişehir	Tepebaşı	Yakakayı
Eskişehir	Odunpazarı	Yassıhöyük
Eskişehir	Tepebaşı	Yeniincesu
Eskişehir	Tepebaşı	Yukarı Söğütünü
Eskişehir	Odunpazarı	Yukarılıca
Eskişehir	Tepebaşı	Yukarıkartal
Eskişehir	Tepebaşı	Yürükakçayır
Eskişehir	Odunpazarı	Yürükkırka

İl	İlçe	Köy
Eskişehir	Tepebaşı	Yarımca
Eskişehir	Tepebaşı	Yeniakçayır
Eskişehir	Odunpazarı	Yenisofça
Eskişehir	Odunpazarı	Yukarıçağlan
Eskişehir	Odunpazarı	Yukarıkalabak
Eskişehir	Tepebaşı	Yusuflar
Eskişehir	Odunpazarı	Yürükkaracaören